

Onsdagen den 20 Maj. Kl. $\frac{1}{2}$ 11 f. m.

§ 1.

Upplästes till justering protokollet för den 13 i denna månad.

Grefve Sparre begärde ordet och yttrade: Under den dags diskussion, hvars protokoll nu är justerad, inträffade, att jag i anledning af § 30 uti Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets förslag till författning rörande enskilda sedelutgifvande banker, yttrade, att Herr Philipsson så mycket mindre kunde beriktiga mitt föregående yttrande, att saken vore afgjord inom Utskottet i en hastig vändning, som han icke vid tillfället varit inom Utskottet tillstädes. Deremot yttrades af tvänne Kammarens ledamöter, att han verkligen varit vid Utskottets sammanträde tillstädes, och jag har derföre, för att tydliggöra, huru härmed sig förhåller, skaffat mig från Utskottet protokollen i saken, hvilka jag skall tillåta mig att uppläsa. Då jag sällan brukar svara på anfall, som göras emot mig personligen, emedan sådant icke gerna kan intressera Herrarne, utan jag då i stället vanligen går ut i sammanbindningsbanan mellan Kamrarne och tänder min cigarr, skulle jag icke heller nu i en så obetydlig sak som denna hafva tagit Kammarens uppmärksamhet i anspråk, om icke man, derest äfven detta anfall lemnades alldeles obesvaradt, möjligen skulle säga, att en uppgift, som blifvit bekräftad af två personer och ej blifvit vederlagd, ovilkorligen måste vara sann.

Vid ett senare sammanträde för denna frågas behandling inom Utskottet var Herr Philipsson verkligen tillstädes och yttrade sig i ämnet med mycken vidlyftighet, men det var i ett senare sammanträde. Herrarne torde kanhända förundra sig öfver, huru en fråga kan i ett Utskottet förekomma två gånger. Det beror deraf, att man i Lag-Utskottet antagit såsom regel, att när ett lagförslag af större omfång förekommer till behandling och man vid afgörandet af en paragraf finner, att den icke hänger rätt tillsammans med en föregående, redan förut afgjord paragraf, så anser man sig kunna ändra denna föregående paragraf. Just derföre var det som några af Lag-Utskottets ledamöter, hvaribland äfven jag, ansågo att man borde rifva upp det en gång fattade beslutet, bekräftande den ifrågavarande paragrafen, emedan vi ansågo det icke hänga

tillsammans med senare beslut, men Banko-Utskottets ledamöter satte sig åter deremot och beslutet blef således stående. Jag anser mig följaktligen fullkomligt berättigad att säga, att vid det tillfälle, då det egentliga beslutet fattades, d. v. s. det *första* sammanträdet, var Herr Philipsson icke närvarande. Till bekräftelse härpå ber jag att få uppläsa följande protokoll:

“1874 den 30 April sammanträdde Sammansatta Banko- och Lag-Utskottet klockan 12 middagen.

Närvarande:

Herrar Friherre von Schwerin,
Grefve Sparre,
Peyron,
Wijkander,
von Braun,
von Gegerfelt,
Friherre Wrede,
Nordenfelt,
Gumælius,
G. Jonsson,
O. Månsson,
Hæggström,
Wennérus,
Elfstedt.

§ 1.

Vid föredragning af § 30 beslöt Utskottet, på förslag af Herr Gumælius och till följd af sitt förut fattade beslut angående grunderna för enskilda bankernas sedelutgifning, att, vid användande af grundfunds-säkerheter för infriande af utelöpande banksedlar, sedelutgifningsrätten skall minskas med 1½ gång det belopp, hvartill de föryttrade säkerheterna varit uppskattade; och öfverlemnade åt sin sekreterare att uppgöra förslag till häraf nödig redaktionsförändring i nämnde §.

§ 2.

Utskottet åtskildes kl. 1 e. m.

In fidem
G. G. Carlqvist.

Just. J. v. Schwerin.

Herrarne torde af detta protokoll finna, dels att Herr Philipsson vid berörda sammanträde ej var tillstädes, dels äfven, att då detta var det sista ärendet, och Utskottet måste åtskiljas klockan 1, eller strax innan man skulle begifva sig till plenum hit i Kammaren, det är någon sannolikhet för att det var i en “hastig vändning”, som beslutet fattades.

Uti protokollet för den 5 Maj förekommer sedermera en paragraf af följande lydelse:

"§ 2.

Sedan härefter ett af sekreteraren uppsatt förslag till betänkande i anledning af Kongl. Maj:ts, utaf Utskottet behandlade proposition angående förändrad lagstiftning för enskilda sedelutgifvande banker blifvit föredraget, uppstod öfverläggning först hvad beträffade bestämmelserna i 30 § af Kongl. Maj:ts proposition, som af åtskillige ledamöter ansågos böra oförändrade bibehållas, hvaremot af Herr Gumælius m. fl. yrkades, att Utskottet borde *vidhålla sitt förut fattade beslut*, att, vid användande af grundfondssäkerheter för infriande af utelöpande banksedlar, sedelutgifningsrätten skall minskas med $1\frac{1}{2}$ gång det värde, hvartill de föruttrade säkerheterna varit uppskattade.

Efter slutad öfverläggning och sedan Herr Ordföranden förklarar af honom framställd proposition på bifall till paragrafens bibehållande oförändrad, hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad, begärdes och anställdes votering efter följande godkända voteringsproposition:

"Den, som vill, att § 30 uti Kongl. förslaget bibehålles oförändrad, röstar — Ja,

Den, det ej vill, röstar — Nej.

Vinner Nej, har Utskottet beslutat ändring af paragrafen i syfte att när i och för banksedlars inlösen användning af grundfondssäkerheter erfordras, bankens sedelutgifningsrätt bör, på sätt omförmäles, minskas.

Ja röstades af Herrar Friherre von Schwerin, Grefve Sparre, von Gegerfelt, Ribbing, Nordenfelt och Elfstedt; *Nej* af Herrar Peyron, Grefve Mörner, Friherre Wrede, G. Jonsson, Petersson, Ola Månsson och Gumælius; och hade Utskottet sålunda med 7 nej mot 6 ja beslutat i enlighet med nej-propositionen."

Herr Philipsson deltog således icke heller i denna votering. Detta är nu protokollen i saken och anhåller jag att här få deponera dem till genomläsande af hvem som det behagar.

Herr Gustaf Jonsson: Jag hade icke trott, att Grefve Sparre skulle taga denna sak så allvarsamt, emedan han ofta brukar raljera, men, då han gjort allvar af saken, så ber jag få säga, att *jag* icke justerat mitt yttrande, utan det står i protokollet såsom stenograferne uppsatt detsamma. Att Grefve Sparre nu sökt förmildra *sitt* yttrande är ganska naturligt och det får stå för hans räkning, men jag kan icke medgifva annat än hvad jag sagt. När ett beslut vid ett tillfälle är fattadt och sedan vid ett annat rivas upp, så får väl det definitiva beslutet anses fattadt vid det *senare* tillfället och vid *detta* tillfälle var Herr Philipsson onekligen tillstades.

Herr Philipsson: Då Grefve Sparre uppläste protokollet för den 30 April fullständigt, men deremot endast *citerade* protokollet för den 5 Maj, så anhåller jag att få läsa upp detta senare protokoll fullständigt, hvad det rörer ifrågavarande sak. Det lyder till en början sålunda:

Afskrift.

“1874 den 5 Maj sammanträdde Banko- och Lag-Utskottet klockan 11 f. m.

Närvarande:

Herrar Friherre von Schwerin,
Grefve Sparre,
Peyron,
Ribbing,
Ekman,
von Gegerfelt,
Grefve Mörner.
Friherre Wrede,
Nordenfelt.
Gumælius,
G. Jonsson.
O. Månsson,
Hæggeström,
Philipsson,
N. Pettersson,
Elfstedt.

och i marginalen: “Justeradt J. v. Schwerin.“

§ 1 handlar om ett ärende, som afgjordes genom votering, i hvilken jag deltog.

§ 2 lyder som följer:

“Sedan härefter ett af Sekreteraren uppsatt förslag till betänkande, i anledning af Kongl. Maj:ts, utaf Utskottet behandlade proposition angående förändrad lagstiftning för enskilda sedelutgifvande banker, blifvit föredraget, uppstod öfverläggning först hvad beträffade bestämmelserna i 30 §, som af åtskilliga ledamöter ansågos böra oförändrade bibehållas, hvaremot af Herr Gumælius m. fl. yrkades, att Utskottet borde vidhålla sitt förut fattade beslut att, vid användande af grundfondssäkerheter för infriande af utelöpande banksedlar, sedelutgifningsrätten skall minskas med $1\frac{1}{2}$ gång det värde, hvartill de föryttrade säkerheterna varit uppskattade.

Efter slutad öfverläggning och sedan Herr Ordföranden förklarar af honom framställd proposition på bifall till paragrafens bibehållande oförändrad hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad, begärdes och anställdes votering efter följande godkända voteringsproposition:

Den, som vill att § 30 uti Kongl. förslaget bibehålles oförändrad, röstar — *ja*.

Den det ej vill, röstar — *nej*,

Vinner *nej*, har Utskottet beslutat ändring af paragrafen i syfte att när i och för banksedlars inlösen användning af grundfondssäkerheten erfordras, bankens sedelutgifningsrätt bör, på sätt ofvan omförmäles, minskas.

Ja röstades af Herrar Friherre von Schwerin, Grefve Sparre, von Gegerfelt, Ribbing, Nordenfelt och Elfstedt;

Nej af Herrar Peyron, Grefve Mörner, Friherre Wrede, G. Jonsson,

Pettersson, O. Månsson och Gumælius; och hade Utskottet sålunda med 7 nej mot 6 ja beslutat i enlighet med nej-propositionen.“

Derefter innehåller protokollet ytterligare ett ärende, som jemväl afgjordes genom votering, deri jag äfvenledes deltog, samt afslutas sålunda:

“Sedan Utskottet härefter beslutat att vid nästa sammanträde företaga den slutliga justeringen af ifrågavarande betänkande, åtskildes Utskottet klockan half 3 e. m. In fidem C. G. Carlqvist.

Rätt afskrifvet intygar

J. Sebardt.“

Nu hemställer jag, om Grefve Sparres uppgift, att jag icke var närvarande vid ifrågavarande besluts fattande, kan anses vara med verkliga förhållandet öfverensstämmande. Protokollet innehåller uttryckligen i § 2, att beslutet vid detta tillfälle fattades, och att jag icke deltog i voteringen, härleder sig deraf, att, ehuru jag önskade en förändring i banklagens 30 §, jag icke gillade Utskottets förslag dertill, utan ansåg, en redaktion af nämnde §, i enlighet med hvad jag anförde till Kammarens nu upplästa protokoll för den 13 i denna månad, hafva bort ske.

Hade Grefve Sparre inskränkt sitt yttrande dertill, att jag icke deltog i voteringen, skulle jag ej haft något att anmärka, men, då han bestridt afseende å min uppgift, att den ifrågasatta bestämmelsen icke tillkommit af förbiseende, på grund deraf, att jag vid beslutets fattande i Utskottet icke varit tillstädes, så har jag naturligtvis fullt skäl att deremot opponera mig. Äfven jag anhåller att få lemna Utskottets protokoll till genomläsande af dem, som sådant önska.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, godkändes det upplästa protokollet.

Likaledes upplästes till justering och godkändes protokollsutdrag rörande de beslut, som i anledning af de tre första punkterna i Särskilda Utskottets utlåtande N:o 11 blefvo under gårdagens sammanträde af Kammaren fattade.

§ 2.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdags-ordningen, omröstning öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 19 föreslagna, utaf Riksdagens båda Kamrar godkända voteringsproposition:

Den som, i enlighet med Utskottets, af Första Kammaren gillade förslag, vill, att 32 § mom. 3 i bankoreglementet skall erhålla följande lydelse: “Lån må ej utgifvas å mindre belopp än 400 kronor, eller annorunda än å hela tiotal kronor derutöfver“,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Kongl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 Mars 1862, blef sagda memorial lagdt till handlingarne.

§ 7.

Fortsattes föredragningen af Särskilda Utskottets utlåtande N:o 11, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 20 sistlidne Mars, i hvad den angår lagstiftning rörande hushållning med enskildes skogar, än äfven motioner i samma ämne; och förekom dervid i ordningen

4:de punkten.

På förslag af Herr Talmaunen, beslöt Kammaren, att det i denna punkt framställda förordningsförslag skulle först paragrafvis föredragas samt derefter till afgörande företagas den rubrik, hvarmed Utskottet inledt berörda förslag.

Upplästes alltså till en början § 1, hvarefter ordet, på begäran, lemnades till

Herr P. Staaff, som anförde: Jag skall söka, att i denna fråga, som i dubbelt hänseende är af vigt, fatta mig så kort som möjligt.

Till en början vill jag gifva tillkänna, att det förefaller mig särdeles betänkligt, om Riksdagen skulle, så att säga, på stående fot antaga en lag af den verkligen betydande vigt och omfång, som den här förevarande, och man bör, då man läser motiven till denna lag, komma väl ihåg, att desamma hänvisa till en mängd handlingar, som hvar för sig äro stora och vidlyftiga arbeten, samt att utdelningen af detta betänkande skedde så sent, att det först i Måndags kom Kammarens ledamöter till handa. Jag skulle derföre redan af denna orsak, i likhet med hvad en talare på skånebänken vid behandlingen af lagförslaget rörande de enskilda skogarne gjorde, vilja yrka afslag å detta betänkande, men så mycken kännedom har jag dock redan tagit af detsamma, att jag på rent faktiska grunder vågar bestrida hela lagens antagande vare sig för Norrland särskildt eller någon annan provins.

I motiven till förslaget, hvilka, efter min tanke, äro i ett så viktigt ämne som det ifrågavarande särdeles knapphändiga, anför Utskottet såsom hufvudskäl för sitt förslag de talrika röster, som höjt sig från orterna deruppe och hvilka röster skulle bestå af Kongl. Maj:ts *förra* Befallningshafvande, dess *nuvarande* Befallningshafvande, landsting och menigheter samt enskilde motionärer. Hvad beträffar "Kongl. Maj:ts *förra* och *nuvarande* Befallningshafvande", så är detta ett uttryck, vars riktighet torde kunna med skäl bestridas; ty det är väl temligen klart, att det icke finnes någon *nuvarande* eller *förra* Konungens Befallningshafvande, utan Konungens Befallningshafvande är en embetsmyndighet, som är *ständigt fortvarande*, och på hvilken man skulle kunna tillämpa tale-

sättet: "Konungen är död, lefve Konungen!" Jag anmärker detta, emedan jag anser, att man i motiven till ett utskottsbetänkande, hvilka böra vara väl afvägda, bör nogsammt undvika sådana oegentliga uttryck; men hvad sjelfva saken beträffar, så har det förmodligen varit Utskottets mening att framhålla, att Konungens Befallningshafvande på senare tider enhälligt varit af den åsigt, som ligger till grund för detta lagförslag. Jag tillmäter Konungens Befallningshafvandes åsichter allt afseende och all möjlig aktning, men jag kan icke neka, att det förefaller mig i högsta måtto bedrägligt, att en landshöfding skall nödgas gifva sitt län ett sådant *videtur*, som måste anses innefattas i en hemställan, att all stor-skog må ställas under kronojägeribetjeningens omvårdnad. Detta är, efter mitt sätt att se saken, alldeles detsamma, som att ställa samtliga skogsegare i fullkonligt omyndighetstillstånd, och sådant synes mig ingalunda innebära något godt vitsord om länets befolkning i dess helhet.

Hvad landstinget åter beträffar, så har jag visserligen all möjlig aktning äfven för *dess* utsago, men landstingets medlemmar äro ingalunda insatta för att lagstifta i afseende å skogsförvaltningen, tvärtom tror jag, att sådant väsendtligen strider emot innehållet af ett Kongl. Maj:ts cirkulär, som utkom kort efter landstingsinstitutionens införande, och jag måste derföre säga, att *dess* omdöme i denna fråga icke har kunnat särdeles mycket inverka på mig. Det skulle lätt kunna hända, att det ena årets landsting förordade ett lagförslag, hvarifrån nästa års landsting anhölle att blifva befriadt, och då Utskottet tager sig före att utsätta alla norrländska län för samma olycka genom det stadgande att det får bero på vederbörande landsting att göra framställning om den ifrågavarande lagens tillämpning äfven för hvarje särskildt län, hvarefter Kongl. Maj:t skulle ega att utfärda en sådan lag, så är detta en makt i landstingets hand, som jag anser i högsta måtto betänkelig, och jag vill åtminstone icke med min röst bidraga till ett sådant förslags antagande.

Hvad sjelfva lagen i öfrigt beträffar, så får jag säga, att jag för min del är af samma åsigt, som i går uttalades af en ärad ledamot på östgötabänken. Jag erkänner visserligen, att en afverking på ungskog egt ruin, som kan vara ganska betänkelig, men jag tror, att den tid snart är inne, då detta reglerar sig sjelft utan några kraftåtgärders vidtagande, och då åtminstone i många län denna lags tillämpning kommer att kräfva en kontroll, som på papperet kan synas mycket len, men i sjelfva verket är af en beskaffenhet, som kommer att störande inverka på förhållandena i orterna, så tror jag, att äfven häri ligger en anledning till förslagens förkastande.

Jag vill icke genomgå förslaget paragraf för paragraf, utan vill blott i korthet uttala den åsigten, att den föreslagna lagen innehåller allt för mycket ingrepp och inskränkingar i den enskilda eganderätten. Jag vill icke gå så långt, att jag icke erkänner, att, om en verklig fara vore för huden och denna fara vore så stor, att den hotade hela landets bestånd, staten både kunde och borde mellankomma, men det är åtminstone icke för mig klart, att ett sådant förhållande nu förefinnes. Den opinion, som på senare tider förnummits i fråga om skogarne är till stor del artificiell, uppkommen genom agitationer, och jag tror, att den snart skall gå tillbaka.

Jag vill icke längre upptaga tiden, utan yrkar afslag å den föredragna punkten och kommer äfven att yrka afslag å de följande i den ordning de blifva föredragna.

Häruti instämde Herr *Liss Olof Larsson*.

Herr Bäckström: I motsats till den siste talaren, får jag på det lifligaste anhålla, att Kammaren ville bifalla förslaget. Den skogslag, som här är föreslagen, är efter min åsigt och så vidt jag rätt känner den allmänna tanken inom den ort jag tillhör, alldeles nödvändig för skogarnes framtida bestånd. Jag behöfver icke framlägga några bevis derför, ty redan 1863 års landsting uttalade samma tanke, som ligger till grund för förevarande förslag, och nu, 1873, har landstinget hos Kongl. Maj:t anhållit att få en sådan lag, som här föreligger; hushållningssällskap, kommunalstämmor och folkmöten hafva enhälligt uttalat samma åsigt, och särskildt får jag nämna ett folkmöte, som hölls i Piteå julafton förlidet år, hvilket var mycket talrikt besökt, och der man enhälligt ansåg, att en sådan lag, som nu är föreslagen, skulle vara mycket tillfredsställande.

Jag kan icke förstå, huru någon kan vilja påstå, att denna lag skulle ingripa i den enskilda eganderätten, då skogsegaren får fritt afverka alla träd, som icke äro under 7 decimaltum på ett afstånd af 16 fot från storändan. Ingen förständig skogsegare vill hugga bort till afsalu träd af mindre dimensioner, ty om de få stå längre tid, så få de ju mångdubbelt värde. Jag tror det vara en ofantligt stor ekonomisk fördel att icke hugga bort ungskojen; den som så gör, synes mig handla ungefär på samma sätt som om någon toge sig före att skära säden innan den vere mogen, för att få litet mera för halmen.

För att visa hurudan ställningen verkligen är, vill jag nämna, att jag nyligen fått ett bref från en skogsinspektör der uppe i de norra orterna, der det säges, att ställningen är ytterst betänkelig och att snar hjälp tarivas; "halfmesyrer", säger han, "duga ej", och slutar han med den önskan, "att Riksdagen ofördröjligen måste måtte gripa sig an med denna högst viktiga och angelägna fråga". Detta yttrar en *skogsinspektör* redan i förlidne *Januari*, och jag skulle kunna uppvisa många likadana bref. Man får betänka, att Norrbottens läns kustskogar utgöra en sträcka af 50 till 60 mil och att det i anseende till de talrika lastageplatserna är ofantligt lätt att utskeppa hvad som afverkas, och det är derfore fara värdt, om kraftiga åtgärder icke snart vidtagas, att nödig husbehofsskog snart skall saknas. Jag har gått i skogarne från det jag var 12 till 13 år gammal och kan således minnas 40 år tillbaka, och då jag erinrar mig huru der såg ut då emot nu, så kan jag ej annat än befara, att, om skogarne skola minskas i samma proportion hädanefter, det om ytterligare 40 år icke skall finnas någonting af dem kvar. Det är min öfvertygelse, att en lagstiftning, som förmår att skydda våra skogar är mycket mera värd än en jernväg, ty en jernväg i dessa trakter tjenar ej mycket till, om skogarne äro borthuggna och sköflade. Då skogarne sålunda äro af så stor vikt, så vet jag icke hvarföre man ej skulle unna Norrbotten en lag, som kan skydda dem och som af alla

så lifligt önskas, och vågar jag därför anhålla, att Kammaren ville bifalla det Särskilda Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Efter den utgång skogsfrågan i går fick, kan det ej löna nödan att här upptaga tiden med något längre anförande. Förslagets öde lärer väl vara på förhand afgjort. Jag ber dock att få fästa uppmärksamheten derpå, att i den sista gemensamma voteringen deltog 104 ledamöter af denna Kammar och 80 ledamöter af Första Kammaren eller tillhopa 184, hvilket motsvarar föga mera än halfva antalet af Riksdagens ledamöter. Jag hemställer huruvida det under sådana förhållanden kan vara rätt att fatta ett definitivt beslut om ett lagförslag af så stor vikt som det nu föreliggande. Jag tror det ej, utan anser, att vi böra betänka oss. Det är väl sagdt, att den enskildes rätt bör vika för statens; men statens fördel hvilat dock ytterst derpå, att de enskilda statsmedlemmarna njuta skydd till person och egendom, och staten uppfyller, enligt min tanke, ingalunda sin bestämmelse, om dessa grundvilkor åsidosätts.

Man har äfven sagt, att, om Norrbotten önskar att erhålla denna lag, vi ej böra sätta oss deremot. Jag har personligen ej heller något häremot, men jag anser, att det är lagstiftarens pligt att sträcka sina omsorger längre än blott till den ort, frågan närmast berör, och att han således bör tillse, att han ej stiftar en lag, som på något sätt kan verka menligt för andra provinser af landet. Så har åtminstone jag uppfattat lagstiftarens pligt.

Jag skall ej yrka votering, men jag vill på förhand tillkännagifva, att, om votering ifrågakommer, jag ärnar rösta för afslag å hvarje paragraf i detta förslag.

Herr Lundström: Det förslag till ny skogslagstiftning, som i går af Riksdagen behandlades, är visserligen genom Kamrarnes olika beslut att anse såsom vid denna riksdag förfallet, men det är dock väl icke något tvifvel derom, att icke frågan skall vid nästa riksdag ånyo bringas å bane och icke afföras från dagordningen, förr än man hunnit till det åsyftade målet. Om denna lagstiftning, såsom jag hoppas, då kommer att blifva gällande för hela riket, så undvikes derigenom något, som enligt min uppfattning är förhatligt, nemligen en separatlag för en särskild del af riket. För min del tror jag, att det lagförslag, vi i går behandlade, är så beskaffadt, att, om det kan antagas för en del af vårt land, det också kan, i oförändradt skick eller ock med några små modifikationer, antagas att gälla för hela riket, och jag tror äfven att det är af mindre vikt, om man dervid föredrager Utskottets redaktion af detsamma eller reservanternes mening. Hufvudmomenten i förslagen äro nemligen desamma, eller att den egentliga skogsmarken skall bibehållas till skogsbörd och att, om afverkning å sådan mark sker, återväxt skall beredas. Jag kan icke inse, hvarföre icke dessa grundsatser kunna tillämpas lika väl i fråga om Norrbotten som i fråga om den öfriga delen af riket. Man kan visserligen invända, att sådd och plantering af skog är i Norrland svårare än i det
mellersta

mellersta och södra Sverige, men hvar och en, som eger någon erfarenhet i detta fall, skall lätt inse, att återväxt af skog kan med lika framgång beredas i Norrland som i det öfriga Sverige. Enda skilnaden är den, att återväxten i Norrland går något långsammare. Man kan tilläventyrs också invända, att, då så är förhållandet, hela skogskapitalet i Norrland skulle kunna förhärjas, innan återväxt i någon betydligare mån kunde åstadkommas, och att detta skulle hafva en menlig inverkan på klimatet. Jag vill nu ej uppehålla mig vid de olika åsigtorna om skogens inflytande på klimatet, hvilken fråga är bland sjelfva vetenskapsmännen lifligt omtvistad. Men då i går en talare från Bohuslän beklagade, att denna provins saknade skog och att detta förhållande menligt inverkade på klimatet, så instämmer jag visserligen i hans klagan deröfver, att denna provins är i afsaknad af skog, men får dock fästa uppmärksamheten på att den menliga inverkan på klimatet, som i allmänhet tillskrifves skogsförödelsen, icke kan spåras i Bohuslän. Skogens förödande skall ju medföra minskning i nederbörd och fruktbarhet, men det torde vara bekant, att Bohuslän i afseende på nederbörd och fruktbarhet är en af de mest välsignade provinser i vårt land. Jag för min del är böjd att antaga, att det är andra och större faktorer, nemligen i naturens egen hushållning, som verka förändring af klimatet, om och när sådan verkligen uppstår, än människans små tillgöranden. Men äfven om man antager att klimatet försämras genom en för långt drifven skogsafverkning, så har jag likväl i nu föreliggande förslag icke funnit något, som kan hindra skogsförödelsen. Man har velat uppställa ett hinder mot densamma genom att förbjuda export af träd under en viss storlek och att föreskrifva att afverkning af träd af mindre dimensioner än de i lagen föreskrifna icke får ega rum utan efter särskild utsyning. Deremot lägger lagen intet hinder i vägen för att föröda skogen genom afverkning till husbehof eller kolning eller vedhuggning till afsalu.

Såsom ett exempel på huru vedhuggning kan föröda skog ber jag att få nämna att det finnes glasbruk, som konsumera omkring 10,000 famnar ved om året och det behöfver endast uppstå ett par sådana i Norrbotten för att ensamme förbruka 20 à 30,000 famnar ved årligen. Men denna lag innehåller icke något hinder för en skogsegare att afverka sin skog till ved och sälja densamma, ehuru denna ved just hugges till största delen af sådana mindre träd, hvilkas afverkning nu skulle förbjudas. I följd af våra alltmera förbättrade kommunikationer kan snart uppstå en betydlig försändning af träkol från Norrbotten till jernverk längre ned i landet, och så mau vet, hvilka ofantliga massor af träd, och detta nästan endast af ungskog, som för kolning åtgå, kan man lätt bilda sig ett begrepp om skogsafverkningens omfattning endast i detta afseende. Jag har mig speciellt bekant det faktum, att man sjöledes transporterat kol från Norrland hit till Stockholm genom dess sluss och Mälaren ända till Köping samt derifrån medelst jernväg transporterat kolpartiet till gränsen af Dalarne. Jag är sjelf medintressent i ett bolag, der man med fördel på detta sätt hemtat kol ifrån Norrland. Det är tydligt att genom sådana sätt att använda undermålig skog, för hvilka intet hinder finnes i den nu föreslagna lagen, kunna afröjas mångfaldigt större sträckor skogs-

mark än genom det så mycket öfverklagade sparrhygget. Det torde derföre också vara klart, att, då skogsafverkning i de af mig nu påpekade afseenden kan fortgå utan hinder af nu föreslagna stadganden, några andra lagstiftningsåtgärder för Norrland, än de för det öfriga riket föreslagna, icke gagna till något.

Uti de vid utlåtandet fogade bilagor förekomma åtskilliga tänkvärda saker, på hvilka jag nu ber att få fästa Kammararens uppmärksamhet, enär det är ganska antagligt, att en stor del af dess ledamöter, i anseende till den stora brådskan nu på sista tiden af Riksdagens sammanvaro, icke medhunnit att så noggrannt som annars genomläsa dessa bilagor. Den första bilagan utgöres af ett från General-tullstyrelsen infordradt underdånigt yttrande i detta ämne. Jag anhåller att i största korthet få citera några delar af detta yttrande. General-tullstyrelsen visar der genom exakta siffror, att under fem-årsperioden 1868—1872 uppgick sparrhygget tillsammans i både Norr- och Vesterbottens län, hvilken afverkning man här anfört såsom ett hufvudskäl för en prohibitiv lagstiftning, i medeltal per år allenast till 3,754,873 kubikfot. Huru försvinnande liten denna quantitet är i förhållande till annan slags skogsafverkning visar sig deraf, att tillförseln af ved till Stockholm sjöledes under år 1873 uppgick till 12,925,861 kubikfot, eller mellan tre och fyra gånger så mycket som hela årliga exporten af sparrar från både Norr- och Vesterbottens län under nyssnämnda fem-årsperiod. General-tullstyrelsen tillägger: "Härtill komma de visserligen icke obetydliga vedquantiteter, som landvägen och isynnerhet under senare åren på jernvägarne tillförts hufvudstaden, men öfver hvilkas sammanräknade belopp någon ens approximativ uppgift icke är tillgänglig". Herrarne torde därföre finna, huru rent af obetydlig sparreexporten från Norr- och Vesterbottens län är i jämförelse med blott den ringa del af trädförbrukningen inom landet, som utgöres af vedkonsumtionen i Stockholm. General-tullstyrelsen vidrörer äfven det af mig förut omnämnda förhållande angående den skog, som afverkas för kolning, och åberopar i detta hänseende tvänne arbeten, det ena af G. Svedelius och det andra af Rich. Åkerman, personer som äro kända för grundlighet i studier och pålitlighet i uppgifter. General-tullstyrelsen yttrar i detta hänseende följande: "Med ledning af dessa, på vetenskapliga och praktiska grunder ställda afhandlingar samt Kommerce-kollegii afgifna berättelser angående bergshandteringen låter väl beräkna sig den ungefärliga vedmassa, som under senare åren endast för nämnda jernstillverkning (oberäknadt all annan bergverksdrift) blifvit i medeltal årligen använd, och hvilken med visshet kan uppskattas till mera än 120 millioner kubikfot, eller minst 10 gånger den myckenhet ungskog, som under form af grufstolpar och sparrar af mindre dimensioner årligen exporteras," hvarvid torde väl märkas, att jämförelsen här gäller exporten från hela riket. Vi se således, huru litet det öfverklagade sparrhygget i sjelfva verket betyder. Jag vill visserligen ej bestrida, att vissa skogslotter, som totalt afverkats hufvudsakligen för sparrhygge, hafva ett bedröfligt utseende och att man lätt faller på den tanken att en sådan afverkning kan fortgå öfver hela Norrland, och att sådant då skall medföra högst betänkliga följder. Man är alltid benägen att taga intryck af en sådan hemsk syn som en totalt afrojd skogstrakt, men man

besinnar dervid icke, att mau lätt förledes att anse undantaget utgöra regeln. Så får man dock ej göra, utan man bör se till huru det förhåller sig i det stora hela och derifrån hemta ledning för sitt omdöme. General-tullstyrelsen säger äfven "att det icke är genom förbud mot utförsel af ungskog under vissa former, likasom icke heller i allmänhet genom utförselsförbud, som en god skogshushållning kan befrämjas, då det gifves mångfaldiga andra sätt att med mindre enskild och allmän fördel. men till sina verkningar vida mera skogsödande, förbruka och äfven till utförsel använda landets skogskapital; hvarföre General-tullstyrelsen ock byser den åsigt att den skogslagsstiftning, som må göras gällande, men om hvars beskaffenhet det visserligen ligger utom styrelsens befogenhet att närmare sig yttra, bör direkte vända sig emot själva öfverafverkningen för hvad ändamål den än bedrifves. men icke emot det ena eller andra sättet, hvarpå det afverkade må tillgodogöras". I detta yttrande instämmer jag till alla delar.

Äfven i Herr Landshöfdingen Widmarks underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t finnes åtskilligt, som är förtjent af mycken uppmärksamhet. Han omtalar: "att skogen icke alienast under missväxtår utan äfven eljest utgjort den källa, från hvilken en del af uppehållet hemtats". Detta är ett ganska behjertansvärdt förhållande, och lagstiftaren bör sålunda se till, att den som under de goda åren sparat sin skog, icke blir helt och hållet urståndsatt att under missväxtår hemta sitt uppehälle ur densamma. Herr Landshöfdingen fortsätter: "Om den här ofvan omförmälda afverkningen hållit sig inom lagliga gränser, det vill säga om eganderätten varit respekterad, skulle utan tvifvel många hemman ännu kunna framvisa vacker skog, men så har i allmänhet icke varit förhållandet, utan har skogen, ehuru till och med delad man och man emellan, snarare ansetts såsom gemensam egendom, på hvilken hvar och en saklöst ockrat". Jag hemställer huruvida man kan tro, att en författning så invecklad och förhatlig som den nu föreslagna skall kunna tillämpas i ett så glest befolkadt land som Norrbotten med dess inneväfnars nu omtalade ringa aktning för eganderätten till skog. Herr Landshöfdingen yttrar vidare: "Att hämma åverkan, att lagbinda åverkarne har, snart sagdt, aldrig ifrågakommit". Jag undrar högeligen huru sådant skall hädanefter kunna ifrågakomma. Herr Landshöfdingen yttrar slutligen: "Här ofvan uttalade omdömen gälla i allmänhet, och jag vill icke förneka att inom några få byar aktningvärda bemödanden göras för skogsvården, och att äfven enskilde hemmansegare här och hvar söka i sådant fall gifva föredöme". Vi se således, att man äfven der börjat beträda den rätta vägen, som säkert om än långsamt leder till målet, utan ingrepp i den enskilda eganderätten och utau att stadga bestämmelser som, efter mitt förmenande, aldrig kunna efterleivas.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, men på grund af hvad jag nu haft äran anföra och då jag dertill lägger, att Utskottets betänkande inkommit så sent, att det icke kunnat af mig och sannolikt äfven af många andra Kammarens ledamöter så noggrannt genomläsas och begrundas, som ämnets vikt kräfft, anhåller jag om afslag på den nu föredragna punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Det vore sorgligt, om vi skulle tvingas att stifta en sådan lag som den nu föreslagna. Ja det vore mer än sorgligt, om sådant skulle blifva nödvändigt. Skulle jag döma efter alla de rop, som från Norrland höjts i denna fråga, då blefve jag kanske tvungen att bifalla detta lagförslag, men jag vågar för min del hemställa, huruvida icke långt kraftigare åtgärder än de af Utskottet föreslagna böra vidtagas. Förslaget är enligt min tanke opraktiskt och utförbart. Det är opraktiskt derföre att lagens efterlefnad ej kan öfvervakas, och kan sådant ej ske, så är det ej värdt att framkomma med ett sådant förslag. Nu säger man att Norrbotten sjelf begärt att få en lag, sådan som den nu föreslagna. Men är den allmänna stämningen inom detta län så god, som man här velat låta påskina, då behöfs ej någon lag, ty skogen skyddas ändå utan densamma. Jag påstår ock, att någon praktisk person icke varit ledamot af detta Utskott, då det kunnat framlägga ett förslag sådant som detta. Det borde vara allmänt känt, att ett träd, som, afverkadt, håller sju decimaltum vid 16 fot från storändan, är ett dyrt träd och att ej många, som bygga, hafva råd att använda så dyra träd. Hvarföre skall man då tvinga en person att hugga träd af större värde, då han kan begagna träd af mindre värde. Om man skall göra något för att inskränka skogsafverkningen, så är den mest praktiska utvägen den, att man utstakar vissa områden, inom hvilka under tillbörlig uppsigt blott den fullmogna skogen får afverkas. Således är detta förslag i ekonomiskt afseende opraktiskt.

Det är äfven i sin nuvarande form utförbart, emedan det är omöjligt att hålla tillräcklig kontroll öfver lagens efterlefnad och att dervid undvika alla trakasserier. Hvad mig sjelf beträffar, måste jag finna mig i hvad Kammaren beslutar, men jag kan ej underlåta att i protokollet nedlägga min protest emot en så opraktisk lag som den af Utskottet föreslagna.

Jag har ej något emot att Norrbotten får den så ifrigt efterlängtrade lagen, blott man tillika föreskrifver att skogsegarne skola sjelfva bekosta bevakningspersonalens afföning och underhåll, så att ej det öfriga landet får vidkännas denna utgift.

Jag kan ej uttala något omdöme om förhållandena inom Norrbotten, men det vet jag, att det vore en ren galenskap att i afseende å den sydligare delen af vårt land förbjuda afverkning af träd af mindre dimensioner än de i detta förslag omförmälda, ty dels är i sistnämnda del af landet skogen så tät, att, då man faller ett så stort träd, som i förslaget omnämnes, detta träd i fallet krossar 20 andra, dels är det orimligt att man för att få lämpligt virke skall nödgas att först fälla ett stort träd och sedermera försåga detsamma till mindre dimensioner.

Jag kan således ej med min röst bidraga till antagande af ifrågavarande lagförslag.

Herr Malmberg: Då i går första punkten af Utskottets förslag behandlades, höjde sig flera röster mot det ingrepp i eganderätten, som skulle komma att ega rum, derest Utskottets förslag antoges till lag, och dock var detta förslag både godt och välbetänkt och innebar utan tvifvel stadganden af stor nytta för hela landet. Huru mycket mer skall då

icke det förevarande förslaget till skogsordning inom Norrbottens län ingripa i den enskildes eganderätt, detta förslag, som ställer en hel befolkning under jägeribetjningens förmynderskap. För min del anser jag icke någon undantagslag vara riktig, utan tror, i likhet med den föregående talaren, att den förordning, som Utskottet framlagt i första punkten, skulle vara fullt användbar äfven för Norrland och Norrbottens län, om den riktigt tillämpades. Sistlidna år utfärdades en ny förordning rörande lappmarksskogarne, och man prisade mycket, att en lag tillkommit, som kunde skydda dessa skogar, men oaktadt denna lag har man i år hört lika så stora klagomål öfver skogsförödelsten i Lappmarkerna, som något föregående år. Jag tror icke, att man med framgång på detta sätt kan lagstifta i trakter, der bevakningen beror af en fåtalig jägeribetjening, ty om lagen skall blifva verksam, måste man betydligt öka personalen till tunga för hela landet.

Här föreslås nu, att träd, som afverkadt ej håller i genomskärning minst 7 decimaltum på ett afstånd af 16 fot från storändan, icke skall få utskeppas eller försågas till plank, bräder och dylikt. En talare från Norrbottens län yttrade, att sjutio eller åttatio år åtginge, innan ett träd hunnit utveckla denna dimension, men att det tio år derefter hade fördubbladt värde. Hvarför har man då nedsatt denna minsta dimension till 7 decimaltum? Man skulle ju på detta sätt genom lagstiftningen åstadkomma skogsförödelse. Ett träd måste hålla den ifrågavarande minimidimensionen, för att kunna förädlas vid sågverken, och kanske har man antagit denna dimension för att bereda sågverksegarne en fördel, och vill man stifta en lag utslutande för detta ändamål, så medger jag, att den förevarande är ganska lämplig, ty det är gifvet att, när man förbjuder att afverka träd under sju decimaltum, går man sågverksegarne ärenden och icke befolkningens. Dessutom skulle denna lag åstadkomma många trakasserier, rättegångar och brott, ty det är ganska svårt att i flottled urskilja om träd, som håller sju decimaltum, är afverkadt från rotstock eller från stock på midten. Man brukar nemligen barka träden, innan man flottar dem, så att barken icke faller af i flottleden och förstör fisket.

När man genomläser de köpekontrakt, som finnas bifogade Utskottets betänkande, ser man, hvilka stora trakasserier befolkningen i Norrbottens län är underkastad från skogsköparnes sida. Det stadgas nemligen i dessa kontrakt visserligen icke, att köparen eger rättighet att under längre tid än ett år verkställa någon afverkning, men att det är honom obetaget att efter denna tid afverka hvad som icke hunnit under året afhämtas. Köparne kunna därför uppskjuta afhämtningen så länge som helst, hvilket naturligtvis skall förorsaka säljarnes stora olägenheter. Jag tror därför, att lagstiftningen bör komma befolkningen till hjälp och föreställer mig, att det icke kan dröja länge, innan Kongl. Maj:t utfärdar en lag, hvarigenom skogsköpen begränsas i afseende på tid och dimensioner, så att befolkningen icke helt och hållet lemnas i händerna på skogsspekulanter.

Nu säger man visserligen, att i Norrbottens län icke finnas andra dimensioner än 7 decimaltum, och att det således skulle vara oklokt att bestämma 8 decimaltum. Ja, är detta förhållandet, så är ett hvilostånd

i Norrbottens län verkligen af behovet påkalladt, och då måste Konungens Befallningshafvande ingripa och förbjuda all afverkning under viss tid.

Man har såsom ett skäl för bifall till den särskilda skogsordningen för Norrbottens län framhållit, att befolkningen begärt densamma och i sådan syftning yttrat sig på landstingen, vid hushållnings-sällskapens sammantreden och på kommunalstämmor. Jag tviflar på att sjelfva befolkningen verkligen visat så stort intresse för denna lag, och har den gjort det, så har den icke rätt insett sin egen fördel. Det har hittills icke lyckats jägeribetjeningen att tillvinna sig allmänt förtroende. Den bildning, dessa tjänstemän erhålla i skogsskolorna, är alltför underordnad för att gifva dem anseende och förmåga att uppträda såsom förmyndare för allmänheten. Jag hoppas, att deras bildning skall ökas, och att de framdeles erhålla bättre insigter än för närvarande, så att det icke inträffar, såsom en talare i går omnämnde, att en jägeritjänsteman säger, att ett visst sätt att sköta skogen är det bästa, och en annan förklarar, att samma sätt är det sämsta. En sådan kunskap kan man icke lyssna till, och åt sådana personer kan man icke gifva uppdraget att vara de enskilde skogsegarnes förmyndare.

Hvar och en vet, att Norrbottens län är ett herrligt land, som har en stor framtid för sig, och att denna framtid hufvudsakligen beror på jernvägskommunikationernas utveckling, men huru skulle det väl gå härmed, om detta förslag blefve lag, och man icke finge hugga och forsla kolved till lastageplatserna? Jag tror, att hvar och en skall inse, att en sådan lag skulle betydligt hämma landets utveckling.

Man har sagt, att kostnaden för utsyningen och stämplingen icke skulle blifva betungande för befolkningen, men i 5 § af Utskottets förslag stadgas dock, att jordegaren skall till förrättningsmannen erlägga såsom arvode för hvarje dag fem kronor, äfvensom förse honom med kost och husrum eller gifva ersättning derför, och denna utgift blir betungande nog för den mindre jordegaren, som måste erlägga den, såvida han vill undvika många trakasserier och obehag. Den förste talaren har för öfrigt så fullständigt utvecklat de olägenheter, som skulle blifva en följd af den föreslagna lagen, att jag för närvarande kan inskränka mig att instämma med honom och yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Hjelm: Den förste talarens anförande och åtskilliga andra yttranden i samma syfte hafva på mig gjort ett djupt och sorgligt intryck. Befolkningen i Norrbottens län har på kommunalstämmor, vid folkmöten och sedan på landstingen enhälligt framhållit och uttalat nödvändigheten af, att lagstiftningen måste ingripa för att hejda skogsförödelsen i de norra orterna, hvilken länge på ett högst betänkligt sätt fortgått och är ifrån år ökats ända derhän, att numera icke blott ett och annat enstaka hemman, utan hela byalag sakna nödig vedbrand, och den opinion, som på detta sätt uttalat sig, är samnerligen icke artifiiciel. När under sådana förhållanden ett upprop, ja, ett nödrop utgår från en hel befolkning, som endast begär att på laglig väg erhålla skydd för sin dyrbaraste egendom, så är det i hög grad sorgligt att höra denna billiga begäran röna motstånd från personer, som måhända icke ha f

fälle att på närmare håll göra sig bekanta med det verkliga förhållandet. Jag har nu egentligen icke begärt ordet för att säga detta, utan för att upptaga några yttranden af föregående talare, hvilka jag anser mig skyldig besvara. Den föregående talaren yttrade, att i de öfra länen icke finnes annan dimension än 7 decimaltum, och detta kan väl vara riktigt, hvad lappmarkerna beträffar, derifrån sågtimmer tages, men i kusttrakterna huggas millioner träd under 6 decimaltum, och der äro 7 tums träd redan glesa och blifva allt sällsyntare, om den olyckliga skogsförödelsen får fortgå. Vidare yttrade den föregående talaren, att skogsförödelsen fortgår i lappmarkerna äfven sedan skogen derstädes blifvit skyddad genom en särskild förordning. Ja, det är sannt, att der hugges en massa af sågtimmer, men det är icke träd af 4, 5 och 6 decimaltum, utan vanliga sågblock, och för öfrigt är här nu icke fråga om lappmarkerna, utan om skogsbeståndet i kusttrakterna, och talarens sammanblandning af båda dessa frågor är vilseledande. Samme talare yttrade jemväl, att det skulle möta stora svårigheter att i Hottlederna urskilja, om ett träd, som håller 7 decimaltum, är afverkadt från rotstock eller stock på midten. Ja, i ett af tusende fall kan det vara svårt att urskilja detta, när trädet är barkadt, men i de flesta fall kan man på qvistar och trädådror skilja en rotstock från en stock på midten, och det fordras ej mera praktik härtill, än att skilja gran- och tallträn från hvarandra, då de äro söndersågade.

Den förste talaren yttrade, att Utskottets förslag afsåg att helt och hållet ställa de enskildes skogar under jägeribetjeningens förvaltning. Jag frågar, hvar han funnit ett förslag i detta syfte? För min del finner jag Utskottets förslag ganska väl afpassadt, ty enligt detsamma eger jordegaren afverka undermåligt virke, drest sådan afverkning finnes vara med grunderna för en god skogshushållning öfverensstämmande, och han behöfver för sådant ändamål endast vända sig till vederbörande revierförvaltare, som, der laga hinder ej möter, dertill ger tillstånd, och man kan väl icke säga, att skogen derigenom i allmänhet blifvit ställd under jägeribetjeningens förvaltning.

Herr Staaff yttrade, att opinionen inom Norrbottens län i denna fråga vore konstgjord. Mot detta yttrande vill jag nedlägga min kraftigaste protest och önskar att den måtte höras öfver hela landet, ty det nödrop, som utgått från befolkningen till Kongl. Maj:t och Riksdagen, är icke konstgjordt utan djupt grundadt i de allvarliga bekymmer för framtiden, som den ohejdade skogssköffingen måste väcka. För tjugo år sedan var den minsta dimension, som i min hemort afverkades, 10 tum, sedan blef den 9 tum, och för några år sedan var den 6, 7 och 8 tum, och nu är det 4, 5 tums sparrar, och detta på en trakt med en befolkning af omkring fem tusen personer. I sistlidne December månad färdades jag omkring sextio mil i Norrbottens skogar och hade då tillfälle att se, huru de skogstrakter sågo ut, der man afverkat 4 tums träd. De visade sig som afrodjda svedjeland, och endast ett och annat träd stod kvar. Några mil från min bostad såg jag en stor hed, som förr hade varit beväxt med skog. Nu fanns der endast en och annan martall, och stormen hade börjat rifva upp marken, så att stora drifvor af flygsand bildat sig. Med ett ord, denna opinion är icke konstgjord, utan ett verkligt uttryck af

det stora bekymmer, som råder hos folket, hvilket emottagit stora präktiga skogar i arf från sina fäder och nu ser sig tvunget att åt sina barn öfverlemnna sin ärfta egendom förhärjad och värdelös.

En talare yttrade, att man borde hafva en gemensam skogslag för hela riket och icke stifta någon separatlag för ett enda län. Ja, om samma åskådningssätt, samma folkupplysning, samma klimat och samma förhållanden i öfrigt vore rådande i Norrbotten och Skåne, så kunde han hafva rätt, men nu är det så allmänt erkänt, att olika förhållanden inom olika delar af landet betinga en olika skogslagstiftning, att detta hans påstående icke behöfver vederläggas. Hvad beträffar hans yttrande, att skog icke funnits på Island, så bära de gamla häfderna vittnesbörd om motsatsen.

Vidare yttrade talaren på stockholmsbänken, att den föreslagna lagen icke innefattade något stadgande, som kunde hindra skogsförödelsen. Jo, det finnes visst, ty det stadgas, att träd, som, afverkadt, ej håller i genomsärning minst 7 decimaltum på ett afstånd af 16 fot från storsändan, icke får utskeppas, och detta afser således exportförbud för pitprops, hvaraf stora massor exporterats under de senare åren från så väl Söderhamn som Hernösand, och snart skulle export i samma omfång ega rum från nordligare trakter om ej lagstiftningen mellankomme.

Beträffande Herr Jöns Pehrssons anmärkning, att Utskottets förslag, derest det blefve lag, skulle medföra ökade kostnader för staten, vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att någon särskild kostnad för staten icke är ifrågasatt, ty jägeribetjeningen finnes ju förut och skall, när den anlitas för förordningens tillämpning, därför icke erhålla någon ökad lön af staten, utan 5 § stadgar, att jordegaren skall, för utsyning eller stämpling, till förrättningsmannen erlægga godtgörelse med fem kronor för hvarje dag äfvensom någon annan ersättning.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens ytterst knappt tillmätta tid, utan slutar med att förklara, att det skulle vara högst sorgligt för befolkningen i Norrbottens län, om Kammaren skulle förneka den att erhålla en så efterlängtd och väl behöflig lag, som den nu föreslagna. Första Kammaren har redan bifallit Utskottets förslag, och jag anhåller på det allra värdsammaste, att Andra Kammaren måtte göra detsamma.

Herr Casparsson: Den förste talaren under denna debatt ansåg att Utskottets motivering vore något knapphändig, och deruti har han fullkomligt rätt. Den är knapphändig, men också har tiden varit Utskottet knapphändigt tillmätt, enär dess egentliga arbete kunde taga sin början först efter påsk, sedan den Kongl. propositionen blifvit till detsamma aflemnad. Man finner ock af betänkandet, att en af Utskottets ledamöter reserverat sig just mot denna knapphändiga motivering, men jag vågar hoppas att densamma kan i hufvudsakliga delar anses tillfyllestgörande.

Han påstod vidare, att lagförslaget fordrade kontroller, som skulle förorsaka stora kostnader. Härvid får jag erinra, att uppgifter af de sakkunniga personer, hvilka Utskottet haft att tillgå, gått i motsatt riktning och utvisat, att kontrollkostnaden icke skulle blifva öfverdrifvet stor. I den första reservationen vid denna punkt finnes väl anfördt, att t. ex.

för Württemberg erfordras 800 skogstjenstemän för tillsyn å 1,330,000 tunnland statsskogar, men härvid är att anmärka, dels att i Württemberg äfven enskilda skogar äro ställda under statens uppsigt, till följd hvaraf behöfves en större personal, och dels äfven att orden: "800 skogstjenstemän" äro ett eufemistiskt uttryck, enär de egentliga skogstjenstemännen derstädes äro endast 200 och de öfriga simpla skogvaktare.

Beträffande de i förslaget föreskrifna minimidimensionerna för undermåligt virke, derom en annan talare haft åtskilligt att anmärka, vill jag blott nämna, att Utskottet icke ansett sig böra vidtaga någon förändring af de måttbestämmelser, hvilka landstinget tillstyrkt, enär förutsättas måste, att hos länets landsting borde finnas tillräcklig sakkännedom och större erfarenhet i ämnet, än Utskottet kunde hafva till sitt förfogande.

En talare på stockholmsbänken anmärkte, att här vore fråga om en separatlagstiftning, som borde undvikas, och förklarade, att han icke kunde inse, hvarföre icke den under gårdagens sammanträde behandlade lagens bestämmelser skulle kunna tillämpas för hela riket. Härvid vill jag först och främst erinra, att det lagförslag, som i går utgjorde föremål för Kammarens pröfning, förfallit, och att, äfven om det af Första Kammaren antagna förslaget blifvit lag, skulle det icke hafva verkat på många år till gagn för Norrbotten, ty det går icke fort att bereda återväxt i dessa nordliga trakter. Hvad dessutom beträffar talet om en separatlagstiftning för Norrbotten och Norrland öfverhufvud, torde den saken icke vara så betänkelig, enär Norrbotten ensamt innehar en ytvidd af 952 qv.-mil och Westerbotten upptager 520 qv.-mil, eller tillsammans 1,472 qv.-mil, hvilket utgör mera än $\frac{1}{3}$ af hela Sverige. Att stifta en separatlag för en tredjedel af riket bör väl icke möta några principiella hinder.

Densamme talaren förmenade, att utförseln af sparrar från Norrbotten vore föga betydlig, och han ville bevisa detta antagande genom en jemförelse mellan exporten af trävaror från hela riket och behofvet af ved för hufvudstaden. Denna jemförelse är dock haltande, enär här icke är fråga om sjelfva trävaruutförselns kvantitet i och för sig, utan om den ständigt tilltagande exporten af omogen skog, hvilken jag, i strid med den värde talaren, anser vara ganska betänkelig. Sälunda inhemtas af det senaste sammandraget af Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser, som jag här håller i min hand, beträffande exporten af bjelkar och sparrar år 1870, att under det medelrymden af hvar bjelke eller sparrar utgjorde för hela riket 11,4 kubikfot, uppgick densamma för Luleå distrikt till 10,3 kubikfot och för Piteå distrikt till endast 5,9 kubikfot, eller till ungefär hälften af medelrymden för hela riket; samt att, medan exporten af virke till 6,6 tums dimensioner och derutöver i sin helhet uppgick till 457,748 st., så utfördes häraf från Norrbottens hamnar 62,181 st., eller 13,5 procent, hvaremot exporten af virke till dimensioner under 6,6 tum, eller de egentliga sparrarne, som för hela riket utgjorde 870,336 st., med 532,040 st., eller 61,1 procent af det hela, utskeppades från Norrbotten.

Jag tror det således svårligen lärer kunna bestridas, att sparrhygget i Norrbottens län börjat antaga ganska oroande dimensioner.

Samme talare yttrade ock, att skogarnes betydelse i klimatiskt hänseende vore omtvistad. Ja, den är omtvistad, likasom allt på detta om-

råde *kan* omtvistas. Men låtom oss rådfråga erfarenhetens vittnesbörd. Det bör ju vara afgörande. Vända vi oss till de gamla kulturländerna för att finna skogsutrotningens verkan på klimatet, — hvad vittna derom Palestina, Persien, Thibet, Babylons ängder och hela mindre Asien? Hvad äro Hesperidernas tjusande trädgårdar vid Atlas fot numera? Förgårdar till Sahara! Hvad lärer oss Nildalen på den tid Arabiens och Libyens berg voro skogklädda och sedan de blifvit uthuggna? Hurudant är förhållandet med Italien, Grekland, Island? Huru med Frankrikes klimat, sedan skogarne efter revolutionen blifvit uthuggna! Åren 1791—1793 frigaf lagstiftningen skogsafverkningen. Redan år 1794 måste en ny författning utfärdas för att, som det hette, förekomma de föregående lagarnes alltför bokstafliga efterlefnad. Samma år ingåfvos af 300 egendomsegare klagomål öfver den nya lagstiftningens verkningar och 1798 inkommo från 30 departement klagomål öfver klimatförhållandenas försämring. Ytterligare exempel i detta hänseende kunna hemtas från Gudbrandsdalen i Norge och Jutlands hela westkust. Jag erkänner emellertid, att man gör sig skyldig till ensidighet, då man söker orsaken till klimatets förändring *uteslutande* i skogarnes nedhuggning, ty visserligen äro äfven andra faktorer dertill medverkande. Men att skogarne utöfva ett *betydligt* inflytande å klimatet, torde icke kunna förnekas.

Den invändningen har ock blifvit gjord, att det icke vore skäl att lagstifta i detta svåra ämne uti riksdagens sista timme. Jag tror, att Riksdagen har icke blott rätt utan äfven pligt att lagstifta lika väl i dess sista som i dess första timme. Och att många äro frånvarande kan, enligt mitt förmenande, icke på ringaste sätt inverka på Riksdagens skyldighet att taga ett för densamma framlagdt lagförslag i allvarligt öfvervägande.

Denna fråga står för öfrigt på dagordningen äfven i andra länder. Helt nyligen har en köpman i New-York vidrört densamma i en skrifvelse till en af de förmämsta trävaruhandlarna i London. Skrifvelsen, som är daterad den 30 Mars 1874, nämner först, huru frågan bragtes till allmänhetens kännedom genom ett meddelande till Handelsföreningen i Chicago, hvilket sedan offentliggjordes uti den amerikanska och kanadensiska pressen, med den påföljd att Presidenten just nyss till Senaten och Representanternas hus aflåtit ett memorial angående skogarnes vård och bevarande jemte anhållan om nedsättande af en komité, för att föreslå lämpliga åtgärder till förekommande af deras sköfving och utrotande. Skrifvelsen omnämner vidare, hurusom England för närvarande hemtar stora lörråd af sitt bästa timmer från Kanada och Förenta Staterna, men att till följd af den skyndsamhet, hvarmed dessa sköfva skogarne till fyllande af sina egna behof, det är alldeles tydligt för brefskrifvaren att tio år skola icke hafva förflutit innan Amerika skall tvingas att inträda i täflan med England såsom spekulant i Norra Europa, sedan det enda återstående större barrskogs-området kommer att ligga vid stränderna af Stilla hafvet, och denna förrådsälla är så aflägsen från de stora konsumtionsplatserna, att det blir lilligare att fylla behofven från denna sidan Atlanten. Brefskrifvaren avslutar skrifvelsen med följande ord: "I betraktande af det framställda ämnets vigt må man väl fråga hurudant allmänna tänkesättets tillstånd här skulle vara, om man underrättades att

koltillgångarne skulle vara uttömda på en tio eller tolf års tid. Tillgången på timmerskog är för Nord-Amerika ett ämne af nästan lika så stor betydelse, som koltillgången i Stora Britannien för detta samhälle; och likväl, oakadt vi befinna oss vid sjelfva aftonen före en så förskräcklig olycka, som en fullständig brist — en olycka, hvaraf både vårt land och äfven Kanada måst lida — så egnas knappt en tanke åt ämnet, undantagandes af några få personer, hvilka med hänsyn till den ofantliga stegring, som måste ega rum i den närmaste framtiden, för närvarande göra storartade spekulationer i skogsområden.“ Om det är en sanning, att Nord-Amerika befinner sig vid aftonen före den här förebådade olyckans dag, så torde det vara mera än en geografisk sanning, att vi befinna oss vid gryningen af samma dag, ty det är tydligt, att den ut- och inländska spekulationen då måste komma att med förökad kraft kasta sig öfver det återstående af Norrlands skogar. Jag läste i tidningarne för ej så länge sedan, hurusom en rik engelsman kom till den lilla staden Egersund i Norge enkom för att få se en gammal-nordisk rökstuga. Någon sådan fanns der icke numera. Han begärde då att en sådan skulle uppbyggas för hans räkning; man invände att sådant strede mot stadens brandordning. Då går han till fönstret, blickar ut öfver neijden och frågar: hvad kostar det att köpa hela staden? Om England under den närmaste framtiden icke vidare kan fylla sitt trävarubehof från Nord-Amerika och Nord-Amerika sjelft för samma ändamål blir hänvisadt till stränderna vid Stilla Hafvet, då kan den frågan kanske på allvar framställas. Hvad kostar det att köpa hela Norrland med dess skogar? Och den, som köper Norrlands skogar, köper dess framtid. Då, om icke förr, skall måhända tiden anses vara inne att lagstifta för dessa skogars bestånd, men *då* kunde det inträffa att lagkommentarierna komma att affattas på det betydelsefulla språk, som de stora makterna alltid vetat begagna mot de små, då dessa velat stifta lagar, stridande mot deras kommersiela intresse. Jag tror att, *innan* den dagen randas, det kan vara skäl att lagstifta för Norrlands skogar, och på dessa skäl har jag inom Utskottet biträdt förslaget och på dessa skäl önskar jag här bifall till detsamma.

Herr Gumælius: Någon föregående talare har funnit Kammaren alltför glest besatt för att bifalla detta lagförslag, men, anmärkningsvärdt nog, icke ansett Kammaren för fåtalig att afslå detsamma. Kammarrens ledamöter äro för närvarande, att döma af den omröstning, som nyss egt rum, och i hvilken 122 deltog, med Herr Talmannen tillsammans 123. Denna Kammare är således jemförelsevis väl besatt i förhållande till Första Kammaren, der i går afton närvaro 63 ledamöter, hvilka icke funno sig förhindrade att rörande detta samma ärende då fatta beslut. Men äfven om Andra Kammaren vore jemförelsevis lika glest besatt, ja, om allenast 63 skulle vara i denna Kammare nu tillstädes, kan jag icke finna annat än att dessa Kammarrens vid riksdagen kvarvarande ledamöter hafva full rätt och dertill full skyldighet att besluta efter bästa förstånd angående de frågor, som föreligga till behandling. För öfrigt lärer denna Kammare näppe-ligen kunna med fog beskyllas att alltför lättvindigt fatta beslut i denna fråga, enär så väl i går öfver den del af Särskilda Utskottets betänkande,

hvilken då utgjorde föremål för pröfning, som i dag rörande den del af samma betänkande, som nu är föredragen, öfverläggningen — och flera talare återstå ännu — varit så grundlig och utförlig, som af en så pass glest besatt Kammare gerna kan förväntas.

Jag påstår således, att Kammaren är lika mycket berättigad som förpligtad att fatta det beslut, som må finnas vara det lämpligaste, utan hänsyn till det större eller mindre antal ledamöter, som i beslutet taga del.

Man har sagt, att fråga här vore om en undantagslagstiftning. Den föregående talaren har redan ådagalagt, att lagstiftningen dock gäller ett område, som kan sägas utgöra en tredjedel af hela riket. Dessutom må anmärkas, att Riksdagen förut ej dragit i betänkande att stifta en likartad undantagslag, då det rörde det lilla Gotland, och lika väl, ja mycket hellre torde en sådan lag kunna beslutas och försvaras, när syftemalet är att bereda trygghet för skogarnes bestånd i Sverges nordligaste och kallaste bygder, der en fullständig kalhuggning sedermera är omöjliggöra hvarje försök till fullgod återväxt. Då härtill kommer att alla auktoriteter i orten med en enighet, som i sanning är sällspord i sådana frågor, hvilka beröra skogslagsstiftningen, uttalat sig för behovet och önskligheten af en dylik lag, och då Första Kammaren, som bland sina ledamöter räknar generaldirektörerna för skogs- och tullstyrelserna, ansett sig höra godkänna den, synes det mig, som skulle vi icke behöfva hysa allt för stora betänkligheter att lemna vårt ja för bifall till ortens samfälda önsknningar. I sådan syftning anhåller jag ock hos Herr Talmanen om proposition.

Herr Åstrand: Det torde nästan vara öfverflödigt att taga till ordet, då öfverläggningen varat så länge, och de invändningar, som framstälts emot det ifrågavarande lagförslaget, redan blifvit vederlagda samt jag dessutom, för egen del, ingalunda är tveksam, på hvilken sida jag skall lägga min röst, då de skäl, som tala för förslagets godkännande, tydligt och klart framlagts af en bland representanterne för det län, som förslaget gäller och hvilken bör känna dervarande förhållanden bättre än de, som bo på 100 miles afstånd, men ändock icke tvekat att afstyrka förslagets antagande. Jag skall likväl upptaga till bemötande några anmärkningspunkter, hvilka synts mig icke hafva hitintills blifvit under debatten nog uppmärksammade.

En ärad talare från Hudiksvall har sålunda anmärkt, att detta betänkande väl sent på riksdagen inkommit till Kamrarna. Jag crinrar här emot, att, hvad särskildt beträffar den del af detta betänkande, som nu föreligger till behandling, detsamma uteslutande blifvit utarbetadt på grundvalen af vid riksdagens början i ämnet afgifna motioner; att följaktligen förslagets hufvudmoment och skälen derfor varit för Riksdagen kända i 4 månader; att endast vissa mindre väsentliga jemkningar och redaktionsförändringar vidtagits af Utskottet; att vidare det varit en hvar representants ovilkorliga pligt att sätta sig in i dessa motioner; samt slutligen, att, om så skett, det icke bör finnas för oss öfverraskande att, må vara äfven något sent, få emottaga från Utskottet en framställning, hvilken i hufvudsak är öfverensstämmande med motionernas innehåll.

Man har vidare velat förringa landstingets uttalade åsigt om behovet af denna lag. Härvid förekommer dock, att icke en enda af Norrbottens landstings ledamöter varit skiljaktig från tingets beslut. Uttalandet var enhälligt. Detta har ock Herr Bäckström, som var der närvarande, redan intygat, och han har tillagt, att kort före denna riksdags början ortbefolkningen också enhälligt förklarade sig dela landstingets mening. Jemväl vid af enskilde riksdagsmän inom länet utlysta sammanträden har samma enhällighet i åsichter gjort sig gällande. Det torde således vara låfångt att vilja betaga en dylik kompakt opinion den vikt och betydelse, som den måste ega, helst i en sådan lifsfråga för länets framtid som den förevarande.

Man säger, att afverkningen af ungskogen reglerar sig sjelf. Ja, så att skogen försvinner. Så länge prisen å virke äro alltjemt i stigande, kan man vara öfvertygad, att penningens allmakt skall öfverväga de betänkligheter, som skogsegarne må hysa att ingå för orten skadliga afverkningskontrakt. Herr Casparssen har nys meddelat, hvad man i Förenta staterna yttrar angående skogstillståndet der och i Kanada. Jag vill blott tillägga, att just med afseende å de framställda stora behofven af virke, som vida öfverstiga hvad Kanadas skogar nu lemna och för framtiden kunna lemna, sedan de jernvägar, hvilka äro under byggnad, blifvit öppnade för industrien och handeln, äfven derefter deras egna skogstillgångar svårligen skola förmå att tillfredsställa det ständigt växande konsumtionsbehovet i detta hänseende. I stället att export af trävaror hittills egt rum till Europa från Amerika, är således med all säkerhet att tvärtom emotse en högst betydlig import dit från Europa, der Sverige och Norge numera egentligen äro de enda länder, som hafva några skogstillgångar att tala om. Tyskland, som i 200 år på ett rationellt sätt bedrifvit sitt skogsväsende, har visserligen sparade skogar, men är likväl till följd af befolkningens tillväxt och industriens kraf, som fordrar tillgång till en mängd olika sorter af virke, bragt till nödvändighet att fylla sitt behof genom import. Äfvenså har Ryssland ännu i trakten kring Ladoga ganska betydliga skogar, och då dessa blifva tillgängliga genom nya jernbanors utförande, skall möjligen för ett eller annat år trävarumarknaden tryckas ned, men endast för att derefter röna en så mycket hastigare stegring i prisen och dermed följande sköfling af skog i sådana trakter af vår verldsdel, inom hvilka man kan röra sig med sådan frihet, som nu råder i vårt land, der spekulatjonen kringänder agenter öfverallt på landsbygden, hvilka bjuda bönderna för deras skogbärande mark kontanta summor, som dessa icke väntat att få för skogar, hvilka för några år sedan voro osäljbara och hvilkas unga beskaffenhet gjort, att de ej ansetts hafva ett så högt värde, som anbuden utvisa. Deri ligger faran, och lika med Herr Bäckström håller äfven jag före, att, om afverkningen får fortgå hädanefter såsom hitintills, trots dem, som icke vilja tro, att de norrländska skogarna kunna utrotas, man dock skall komma derhän, att denna landsdel blir skoglös och derigenom äfven obeboelig.

En annan invändning är den, att de kontroller, som den nya lagstiftningen förutsätter, skola föranleda dryga kostnader, emedan de betinga en talrikare och dyrare personal. Med anledning af detta påstå-

ende torde uppmärksamheten förtjena att fästas deruppå, att statsverket ärligen erhåller icke obetydliga tillskott genom försäljning af virke från kronans skogar i Norrland. Enligt ett till mig anländt telegram har sålunda beloppet af virkesförsäljningen från kronoskogarne i Norrbottens län vid hållna auktioner i år redan uppgått till den höga siffran af 582,829 kronor. Jag frågar Eder, mine Herrar, om det icke då är rättvist, att staten i någon mån återgifver dessa summor åt egarne af länets enskilda skogar genom att möjliggöra dessas behöriga skötsel, i all synnerhet som hemmanens bestånd derstädes till en stor del beror af den afkastning, som skogen lemnar. Dessutom erläggas icke af staten några kommunalutskylder för dess inkomster och äfven ur denna synpunkt torde staten böra lemna någon ersättning för de rika intrader, som staten upphemtar från sina skogar inom Norrbottens län.

Den förste talaren under denna debatt tillhör, såsom af tidningarne inhemtas, "Sällskapet för Norrlands väl". Detta sällskap har — om man får sätta någon tilltro till de meddelanden, som tidningarne innehållit om dess förhandlingar — uttalat den åsigt, att den skogslag, som skogskomitén utarbetat, borde antagas att gälla för hela riket. Jag förmodar, att den värde ledamoten var i sällskapet närvarande, då beslutet om detta uttalande der fattades, och då han midt i skötet af sina egna landsmän icke lyckades att genomdrifva sina åsikter, lär han icke heller här i denna Kammare kunna bereda dem ett sådant gehör, att i följd af hans yrkande ett afslag beslutes å nu föredragna punkt.

Hvad Herr Lundström anfört är redan till större delen vederlagdt. Jag anmärker, att det verkligen förefaller något besynnerligt, att på samma gång han, såsom han säger, ömmar därför, att inga tvångslagar påläggas denna särskilda del af landet, när derigenom ändock icke skulle kunna förminskas tillfället för spekulationen att bereda sig tillgång till dervarande kolskogor eller förhindras deras användande till kolning, han, densamme, erinrar derom, att han är delegare i ett hoflag, som tänker nedföra uugskog utefter flottlederna och begagna den till kolning. Det synes, som skulle försatsen och slutsatsen här vara väl främmande för hvarandra.

Han talade vidare något om glasbruken och deras förmåga att absorbera stora massor af uugskog. Detta argument gäller dock icke här, emedan inga glasbruk finnas i Norrbotten.

Icke heller finnas derstädes ännu några jernvägar, som den värde talaren befarade skola möjliggöra kolning i större skala. Antagligen lära dessa bygder få ännu i 20 år förbida hugnaden af den lättare samfärdsel, som genom jernvägar åstadkommes. Men det är efter behofvet för *stunden*, som lagen är skrifven. Det blir *framtidens* omsorg att ändra den, om förändring då äfven vara behöflig.

Jag slutar med en vördsam anhållan hos denna Kammare, att ifrågasvarande aflägsna och uti så många hänseenden i hvad angår kulturförhållanden från det öfriga Sverige skilda provins må få sina enhälligt och varmt uttalade önsknings behertade och att Kammaren således icke afslår hvad provinsens bebyggare af djup öfvertygelse anse utgöra

ett nödvändigt vilkor för dess trefnad och förkofran så väl nu som för framtiden. Jag yrkar bifall.

Herrar *Grenander, Rutberg, Hammarberg, Santesson* och *Nyblæus* instämde med Herr Åstrand.

Herr Jonas Andersson: Jag lemnar derhän, huruvida större eller mindre öfverdrift må förefinnas i de skildringar öfver skogsförhållandena i Norrbotten, som lemnats oss. För min del har jag åtminstone varit ganska tveksam, i hvad mån jag skulle fästa mig vid dem. Men då man, såsom fallet är med mig, saknar personlig lokalkänedom angående skogstillståndets verkliga beskaffenhet i dessa nordliga trakter, måste jag naturligtvis taga hänsyn till den opinion, som visat sig vara mest öfvervägande och uttalat sig mera allmänt. Jag skulle således icke ansett mig böra hemta ledning för mitt omdöme af de enskilda opinionsyttringar, hvilka här i Kammaren dels under denna öfverläggning och dels i de särskilda motioner, som föranledt Utskottets förevarande förslag, afgifvits för det stora behofvet af en särskild lagstiftning till skogarnes bevarande i Norrbotten, derest icke dessa mera enskilda uttalanden, till stöd för sanningen af deras uppgifter, hade att åberopa stödet af vissa auktoriteter inom denna provins. Man må säga hvad man vill om behörigheten och tillförlitligheten af vederbörande Konungens Befallningshafvandes och landstings yttranden i ämnet, kan jag likväl icke annat än tillerkänna dessa myndigheter något större betydelse än enskilda personers förmenanden. Jag förmodar att landstinget, som vanligen är representeradt af folk från länets olika delar, till följd deraf bör ega noggrann reda på ställningar och förhållanden dersammastädes. Likaså är det Konungens Befallningshafvandes skyldighet, hvar inom sitt län, att inhemta säkra och tillförlitliga underrättelser beträffande sina provinser. På grund häraf och då jag såsom jag redan yttrat, ej eger tillräcklig sakkänedom för att kunna bilda mig ett sjelfständigt omdöme, anser jag, enär jag i allt fall, är försatt i nödvändighet att deltaga i lagstiftningen och besluten angående nu föreliggande fråga, böra trygga mig till vederbörande auktoritetens vittnesbörd. Då härtill kommer, att Särskilda Utskottet, hvilket blifvit tillsatt just för att i alla delar utreda och taga kännedom om hithörande förhållanden inom alla provinser, efter bästa förmåga fullgjort detta åliggande och hopsamlat en mängd för skogsfrågans utredning och bedömande nödiga materialier, ej blott från Norrland, utan jemväl från rikets öfriga delar, vid ärendets pröfning, i hvad angår Norrbotten, kommit till ett resultat, som öfverensstämmer med hvad Konungens Befallningshafvande understädes, landstinget, motionärerne här vid riksdagen och öfrige opinanter yttrat, synes det mig, som vore det orättvist och obilligt, om det öfriga landets representanter skulle förneka Norrbottens län att få en lagstiftning, som det sjelft så ifrigt önskar. Gotländingarne hafva ju redan för flera år tillbaka, sedan de genom sina härvarande representanter vid några riksdagar framställt sin önskan att för sin provins erhålla en ändamålsenlig lagstiftning, som kunde bereda skydd för framtida skogsbrist, fått denna önskan uppfylld. Man har icke hört, att de haft många anmärkningar att göra deremot, och de anmärkningar, som redan anförts

eller framdeles må komma att anföras, torde vara lätta att rätta. Erfarenheten i detta fall innebär alltså icke heller något, som bör afhålla denna Kammare att tillgodose det likartade och lika berättigade önskningsmål, som nu eftersträfvast af Norrbottens innebyggare. Jag tillstyrker därför bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Edström: Den öfvertygelse jag, i saknad af lokalkänedom i Norrland, sökt bilda mig angående skogsförhållandena derstädes, har blifvit stärkt genom den nu hållna öfverläggningen. Jag omfattar för den skull den mening, som anser, att en sådan lagstiftning, som här föreligger till pröfning, är för Norrbottens trefna utveckling nu och i framtiden af trängande behof påkallad. I följd deraf yrkar jag bifall till Utskottets förslag, likasom jag i går understödde det af Utskottet i föregående del af betänkandet framställda förslag, hvilket då afgjordes.

Herr Fredriksson: Det förefaller mig besynnerligt, att så många ledamöter vilja motsätta sig antagandet af den särskilda nu i fråga varande skogslagstiftning, som Norrbottens inbyggare sjelfva påyrkat, och hvilken jemväl blifvit på det kraftigaste tillstyrkt af så väl länets lands ting och hushållningssällskap som af länets härvarande representant, Herr Bäckström. För min del får jag förklara, att jag hyser fullt och större förtroende till Herr Bäckströms ord än till den värde talaren på stockholmsbanken och hans teorier. Mitt yrkande är således att Utskottets föreliggande förslag må godkännas.

Herr Lundström: Jag skall vara ganska kort.

Jag anhåller till en början att, med anledning af den siste talarens yttrande, få meddela honom, att de kunskaper jag må ega i skogsväsendet visserligen äro till en god del af teoretisk men ännu mera af praktisk beskaffenhet. Jag har måhända sätt och planterat mera skog i mina dar än de flesta andra af Kammarens ledamöter. Jag tror mig således kunna säga, att jag är en varm vän af våra skogars bestånd och icke af deras förödande, ty det är min fasa att se skogen förderivas.

Vidare vill jag bemöta ett yttrande af Herr Casparsson, beträffande den jemförelse, som jag på förmiddagen uppdrog mellan sparrhygget i Norrbotten och Vesterbotten och vedåtgången i Stockholm. Detta var min jemförelse. Jag visade, att sparrhygget i Norr- och Vesterbotten ungefärligen uppgick till mellan $\frac{1}{3}$ och $\frac{1}{4}$ af hufvudstadens vedkonsumtion, och jag grundade min kalkyl på faktiska uppgifter från general-tullstyrelsen.

För öfrigt ber jag att få förklara de Herrar, som antydt, att jag skulle vilja förhålla Norrland en för denna landsdel behöflig skogslagstiftning, att de misstagit sig, ty sådan är visst icke min mening. Jag har endast uttalat den åsigt, att denna lagstiftning icke borde och icke behöfde blifva någon annan för Norrland än för det öfriga riket, och jag bjöd skäl för detta mitt påstående. Långt ifrån således att vilja betaga Norrland fördelen af åtgärder från lagstiftningens sida till bevarande af dess enskilda skogar, önskar jag, att de enskilda skogarne i hela riket

samt

samt följaktligen äfven Norrlands skogar må i detta hänseende komma i åtnjutande af samma skydd.

Jag har ytterligare ådagalagt, att ett par glasbruk eller några få jernverk, antingen förlagda inom Norrland eller utom dess område med lätt förbindelse genom jernväg dit, på ett år förbruka lika mycket skog, som motsvarar storleken af sparrhygget i Norr- och Vesterbotten, och jag påstår derföre fortfarande, att den skogslagstiftning, man nu vill gifva åt Norrbottens län, är illusorisk och i sjelfva verket endast innebär en återgång till prohibitivsystemet genom stadgande af exportförbud.

Jag har med ett ord velat visa, att den här föreslagna skogslagstiftningen icke kan förbjuda kallhuggningen, utan att denna kommer att gå lika bra för sig trots lagen, samt att det enda verksamma medlet mot tillintetgörande af skogsbeståndet vore att föreskrifva befordrandet af fullgod återväxt. Jag vidhåller denna min mening och mitt yrkande.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag har här i min hand några siffror, med hvilka jag icke skulle falla besvärlig, om de icke vore helt få och derjemte måhända något upplysande. Jag skall derföre tillåta mig att meddela dem. Enligt tidskriften "Norrland och dess framtid", N:o 9 år 1873. pag. 140, exporterades år 1872 bjelkar och sparrar under 6,6 tum från

Piteå	3,651,563.
Luleå	666,045.
Haparanda	9,043.

eller tillsammans 4,226,651 kubikfot.

Af "Litt. Ba—Bf, sammandrag öfver hemman, lägenheter och arealer inom de norrländska länen", pag. 2 och 3 inhemtas, att, utom Lappmarken, Norrbottens län innehåller återstående skogbärande mark 16,157,609 kvadratref, sedan öfrig mark förut blifvit i särskilda kolumner upptagen. Af dessa siffror framgår således, att hela denna export medtagit ungefärligen en kubikfot virke på hvarje kvadratref skogbärande mark. Detta förhållande styrker mig i föreställningen, att faran för skogsbeståndets tillintetgörande i verkligheten icke är så stor, som man velat förebära. Än ytterligare har jag blifvit styrkt i detta antagande af den talare, som för en kort stund sedan yttrade sig från talarestolen. Han betydade med mycken patos, hurusom nödrop öfver skogsafverkningen höjdes från sjelfva folkets sida. Är det så, att sjelfva folket känner behovet och inser nödvändigheten af en varsam och förnuftig hushållning med skogens alster, torde det vara än mera öfverflödigt att för detta ändamål vidtaga åtgärder i lagsiftningsväg, hvilka endast af det yttersta nödtvång kunna rättfärdigas.

Herr Per Nilsson i Espö:

Herr Hjelm: Jag vill blott säga några få ord med anledning af den näst siste talarens uppträdande.

De sifferuppgifter han meddelade voro, efter hvad han tillkännagaf, hemtade ur en enskild och namngifven tidskrift. Han nämnde ej, om de också voro grundade på officiella källor, och man kan således icke veta,

i hvad mån de kunna tillerkännas fullt vitsord. Emellertid tror jag att siffrorna äro riktiga så till vida, som exporten från Piteå af bjelkar och sparrar under året 1872 uppgick till 3,651,563 kubikfot. Han uppgaf kubikinhållet af exporten under nämnda år från Norrbotten och Vesterbotten af fyrbilade bjelkar till 0,6 tum. Redan *detta* bevisar, huru skogen är medtagen i dessa trakter. Den ärade talaren lemnade dock ett ännu mera slående bevis för tillvaron af detta beklagliga förhållande. Han sade nemligen, att skogen derstädes icke medgaf större afverkning än en kubikfot virke för hvarje kvadratref skogbärande mark. Då skogen ej är i stånd att lemna större afkastning för export, är dermed till fyllest ådagalagdt, huru hårdt skogsbeståndet måste vara angripet och huru nödvändigt det är, att skyndsamma och kraftigt verkande åtgärder vidtagas för att bevara den svaga återstodens återväxt; hvilket allt just är mitt påstående.

Han fäste sig slutligen vid min förklaring, då jag nyss hade ordet, att ett nödrop öfver skogsförödelsens hejdlösa utsträckning giuge ut från sjelfva folket. Han gaf åt detta mitt yttrande en tolkning, som var falsk, men dock vittnade om tolkarens stora advokatoriska förmåga. Jag menade icke med folket, såsom han tycktes vilja antyda, de egentliga egarne af den skogbärande marken, hvilka af vinningslystnad afverka eller åt den mestbjudande öfverlåta afverkningsrätten till skogen. De fortsätta nog sitt ofog. Med "folket" menade jag hvad detta ord gemenligen anses innebära, och jag vågar ännu en gång säga, att massan af befolkningen med bekymmer och grämlse åser den öfverhandtagande misshushållningen med skogen och ifrigt önskar skydd för den. Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Jag ber Kammaren om ursäkt, att jag så sent tager till ordet, men det sker endast för att tillkännagifva, att de sifferuppgifter, den värde representanten på christianstadsbänken lemnat, icke kunnat rubba min öfvertygelse i frågan. Om jag icke hörde orätt, voro hans siffror hemtade ur tidskriften "För Norrlands väl", utgifven af sällskapet för Norrlands väl, hvilket just är en af de auktoriteter, som anhållit om en särskild skogslagstiftning för Norrbotten, och på hvilkas framställning Utskottet stöder sitt förslag. Jag är icke nu i tillfälle att på stående fot underkasta den ärade talarens sifferuppgifter en närmare granskning, men jag tror, att den omständigheten, att just den auktoritet han åberopat, begärt en sådan författning som den föreliggande, äfvensom att landshöfdingen i Norrbottens län, både den förre och den nu varande, jemte vederbörande landsting alldeles enhälligt, likasom sedermera hushållningssällskapet, påyrkat lagstifningsåtgärder för skogens bestånd inom rikets nordligaste län, utgör giltig anledning att fortfarande yrka bifall till den föreslagna punkten.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag vill endast fästa uppmärksamheten på att jag begagnat de siffror jag nyss uppläste för att visa det sparrhygget icke varit större inom Norrbotten än omkring $\frac{1}{4}$ kubikfot sparre per kvadratref, men att jag ingalunda påstått att skogarne derstädes ej kunna lemna mera. För min del tror jag att Norrbottens skogar

medgifva långt mera, och har anført nämnda omständighet just för att visa att inga brådstörtade åtgärder äro af behovet påkallade.

Härmed var öfverläggningen slutad. Propositioner gäfvos enligt de yrkanden som förekommit, så väl på bifall till den föredragna 1 §, som jemvil på afslag derå; och blef den förra af dessa propositioner med öfvervägande ja besvarad, i följd hvaraf Kammaren godkänt i fråga varande paragraf.

§§ 2—8.

Blefvo äfvenledes godkända.

Slutligen godkändes, efter deraf skedd föredragning, så väl Utskottets sid. 35 framförda hemställan, som ock, i sammanhang dermed, inledningen till det nu genomgångna och bifallna förordningsförslaget.

5:te punkten.

Mom. a.

Bifölls.

I anledning af Utskottets hemställan i *mom. b* yttrade:

Herr P. Staaff: Sedan numera speciallagen med afseende å Norrbottens skogar vunnit Riksdagens godkännande, finner jag mig befogad att yrka afslag å den nu föredragna punkten. Jag kan omöjligen gå öfver på deras sida, hvilka vilja att Riksdagen, om ej direkt, åtminstone indirekt, lägger pröfningsrätten i en så vigtig fråga uteslutande hos landstinget. Jag yrkar att i detta som i andra likartade fall pröfningsrätten skall förbehållas Regering och Riksdag. Föreliggande förslag inrymmer knappast den ringaste pröfningsrätt ens åt Kongl. Maj:t, ty så snart ett landsting derom gör framställning, bör Kongl. Maj:t, jemlikt förslaget, förklara den för Norrbotten utfärdade skogsordning vara gällande äfven för något annat af de norrländska länen, med de ändringar, "som kunna af ortförhållanden påkallas" och hvilka naturligtvis till omfång och beskaffenhet omöjligen på förhand kunna bestämmas. Jag finner en sådan åtgärd alldeles obefogad och äfven obehöflig, då Riksdagen ärligen sammanträder, samt yrkar afslag å punkten.

Herr Malmberg: Då jag icke vill att de öfriga norrländska länen skola lyckliggöras af den norrbottniska skogslagen, hvilken jag finner alltför mycket ingripande i eganderätten och åstadkomma onämnbare obehag, rättgångar och trassel för befolkningen, och då jag auser att den i första punkten af Utskottet föreslagna lagen kan vara tillämplig och nyttig för hela vårt land, så yrkar jag afslag å föreliggande förslag i 5:te punkten.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Anledningen hvarföre jag inom Utskottet biträdde föreliggande förslag och äfven stridde för dess antagande var hufvudsakligen den, att de ledamöter från andra norrländska län än Norrbotten, hvilka denna Kammare insatt i Utskottet, önskade att den numera af Riksdagen antagna skogsordningen för Norrbottens län skulle kunna utsträckas äfven till andra norrländska län, naturligtvis med de jemkningar, särskilda ortförhållanden kunna kräfvä. Jag ansåg att Utskottet icke borde motsätta sig den af dem förfaktade åsigten, utan att de norrländska länen borde få tillfälle att välja mellan den i går afhandlade allmänna författningen om skogsvård och den i dag här i Kammaren föredragna speciela skogsordning för Norrbottens län.

På denna grund, och då Kongl. Maj:ts pröfningsrätt i sista hand alltid torde vara oförkränkt, yrkar jag bifall till förslaget.

Herr Hjelm: Då jag tillhör den del af vårt land, der skogssköfvingen länge fortgått och uppnått den högsta punkt, som är möjlig, ehuru den icke är belägen inom den nordligaste provinsen, torde Herrarne förblåta att jag, då flere talare uppträdt mot föreliggande förslag, ånyo begärt ordet.

Jag vill erinra derom att hushållningssällskapet i Westerbottens län, landstinget i Westerbottens län och Konungens Befallningshafvande i Westerbottens län hos Kongl. Maj:t gjort framställning om lagstiftningsåtgärder för att inom landets nordliga orter hämma ungskogens utplundring. Utskottet har icke ansett sig kunna tillstyrka samma specialförfattning för Westerbotten som för Norrbotten, men då förhållandena, med hänsyn till skogsvården inom Westerbotten, äro sådana, att nyssnämnda auktoriteter, och, jag vågar påstå, äfven provinsens befolkning, den egentliga allmogen, önskar förändring i nuvarande tillstånd, så anhåller jag vördsamt om Kammarens bifall till den föreslagna punkten, på det att landstinget må sättas i tillfälle att för länets närvarande och framtida väl hemställa om att den för Norrbotten beslutade skogsordning äfven måtte blifva gällande för Westerbotten.

Hvad jag uti mitt förra yttrande framställde, afsåg egentligen min hemort, men då jag vet att förhållandena i Norrbotten äro ungefär desamma, yttrade jag mig äfven derom. Jag vill derföre icke ännu en gång uppehålla Kammaren med detaljuppgifter, utan endast framhålla att inom Westerbottens län en allmän, djup folkopinion i frågan utbildat sig, och att af mina kommittenter gjorts framställningar hos mig, icke blott vid min senaste afresa till Riksdagen, utan äfven flera föregående år, att, hvad på mig ankomme, jag skulle arbeta för att genom lagstiftningens mellankomst skydda orten för den olyckan att inom en ej långt aflägsen framtid vara alldeles utblottad på skog. Och vid min hemkomst från slutadt riksdagsvärf har man ifrigt förfrågat sig hos mig, om någonting i saken blifvit åtgjort.

Jag yrkar således bifall till punkten.

Herr P. Staaff: Till mitt förra yttrande vill jag lägga en förfrågan hos det Särskilda Utskottets ledamöter af hvad anledning i denna

punkt icke förutsattes samma pluralitet hos landstinget som den, hvarom i går beslutades. Då var det fråga om $\frac{2}{3}$ röstöfvervigt, nu deremot om enkel pluralitet. En så vigtig angelägenhet som den här i fråga satta anslutningen till den för Norrbotten gällande skogsordningen skulle således, enligt Utskottets förslag, kunna afgöras på en enda röst. Denna omständighet utgör för mig ett ytterligare skäl att yrka afslag å föreliggande förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Alldeles samma anmärkning, siste talaren framställde, hade jag tänkt göra. Det är orimligt att stadga olika röstpluralitet för särskilda delar af riket, och hvar och en kan lätt föreställa sig hvilka vådor skulle kunna uppstå, om afgörandet af en så vigtig angelägenhet, som här är i fråga, öfverlemnas åt enkel pluralitet, så att utgången ofta kan bero på en enda röst.

Jag yrkar afslag.

Herr Magnus Jonsson: Liksom föregående talare nödgas äfven jag yrka afslag å den föredragna punkten. Utan tvifvel borde ej den för Norrbotten afsedda skogsordning blifvit af Riksdagen godkänd, om icke ortmyndigheterna inom Norrbottens län, Konungens Befallningshafvande, landstinget och hushållningssällskapet, ifrigt påyrkat sådant och dervid varit understödda af länets samtliga riksdagsmän. Men att så godt som öppna dörren för denna speciallags tillämpning äfven inom andra norrländska län, då ingen derstädes begärt sådant och troligen icke många skola godkänna en dylik åtgärd, det anser jag vara en orimlighet. Det kan ej vara Riksdagens mening att vilja påtvinga en eller annan provins en för orten olämplig och kanske förhatlig undantagslag. Jag yrkar derföre afslag.

Herr Åstrand: Jag beklagar att de två norrlandsrepresentanter, på hvilkas yrkande det nu föredragna momentet uppsattes, redan äro afresta. De förklarade inom Utskottet att behöfvet af undantagslagstiftning med afseende å skogsvården var lika trängande inom en del andra norrländska län, som inom Norrbottens län. Utskottet ansåg derföre skäligt att det lemnades tillfälle för öfriga norrländska län att välja mellan den för Norrbotten numera antagna skogsordning och den lagstiftning i ämnet, Utskottet föreslagit för landet i öfrigt. Den slutliga pröfningen kommer naturligtvis alltid att tillhöra Kongl. Maj:t, hos hvilken vederbörande landsting böra göra framställning, om en anslutning till speciallagen önskas. Men i allmänhet kan en sådan anslutning icke ega rum, så framt ej *tvänne* landsting förena sig om framställningen. Genom en anhållan från Westerbottens landsting kan Kongl. Maj:t besluta att skogsordningen för Norrbotten skall gälla äfven för Westerbotten, det är sannt, men med afseende å öfriga kustprovinser inom Norrland, måste ovilkorligen tvänne landsting samverka för att få speciallagen införd. Om t. ex. Westernorrlands läns landsting begär anslutning, men Jemtlands landsting motsätter sig en sådan eller tvärtom, kan ingenting i saken åtgöras, emedan de floder, hvilka gå genom Ångermanland och Medelpad, komma från Jemtland, och en skogslagstiftning måste blifva kraftlös, om den ej tillämpas lika öfver allt inom sam-

na floddal. Enahanda är förhållandet med Helsingland. Förening sig icke Gefleborgs läns landsting för Helsingland och Jemtlands läns landsting för Herjeådalen om en anhållan till Kongl. Majst, att den för Norrbotten gällande skogsordning äfven måtte utsträckas till Herjeådalen och Helsingland, så blir en anslutning omöjlig, emedan båda landskapen hafva gemensamt vattensystem. Det är under sådana förhållanden icke tänkbart att Norrbottens skogsordning utsträckes till någon eller några af de öfriga norrländska länen, så vida ej behovet deraf allmänt gör sig gällande, och det kan därför icke vara annat än välbetänkt att fatta beslut i enlighet med Utskottets förslag i det nu föredragna momentet, hvartill jag för min del yrkar bifall.

Grefve Sparre: Jag är visserligen en varm vän af skogshushållningen och önskar att den må så mycket som möjligt befordras, men anser det dock ganska betänkligt för lagstiftningen att gå allt för raskt till väga, ty detta framkallar motvilja och reaktion. Hvarföre hafva vi gått in på Utskottets förslag i fjerde punkten rörande Norrbottens län? Jo, därför att länets landsting, dess hushållningssällskap, dess representanter här i Kammaren, med ett ord alla de myndigheter, som i saken blifvit hörda, uttalat sig för en sådan lag, som den Utskottet der föreslagit. Vid sådant förhållande fanns det verkligen skäl att bifalla Utskottets förslag; men hvad angår den öfriga delen af Norrland, finnes icke någon grund för ett sådant beslut; tvärtom, de representanter från Norrland, som hittills yttrat sig angående Utskottets förslag i den nu förevarande punkten, hafva yttrat sig mot förslaget. Vid sådant förhållande vågar jag för min del tro, att det försigtigaste är att tills vidare låta lagen gälla endast i Norrbottens län och sedermera, om erfarenheten dertill gifver anledning, söka få den så småningom utsträckt till de öfriga norrländska länen. Motviljan och reaktionen mot honom torde då blifva mindre, än om man går till väga på det motsatta sättet.

Den nästföregående talaren yttrade, att de stora sågverksbolagen i dessa orter skulle motverka lagen. Jag vågar bestrida, att så är förhållandet, ty den lag vi nyss antagit för Norrbotten, afser just att förekomma afverkning utaf virke af mindre dimensioner. således just sådant virke, hvilket det ligger i sågverksegarnes eget välförstådda intresse att icke afverka. Sågverksegarne voro, vågar jag tro, tvärtom de allra ifrigaste att få igenom det nyss omnämnda lagförslaget; ty, som sagdt, deras intresse fordrar, att träd med små dimensioner icke skola få afverkas. Något skäl, hvarföre Riksdagen alldeles opåkalladt skulle göra sig till domare öfver de andra norrländska länen, hvilka icke begärt en sådan skogslag som Norrbottens län, kan jag för min del icke upptäcka; intet af de öfriga länen har begärt någon dylik undantagslag som Norrbottens län. Jag tillstyrker således för min del afslag å Utskottets hemställan, och tror att man just härigenom kan vinna den erfarenhet, som behöfves för att framdeles kunna afgöra, om och i hvad mån utsträckningen af den för Norrbottens län nu antagna lagen till öfriga delar af Norrland är af behovet påkallad.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Jag skall till att börja med be att få besvara den direkta fråga, som här blifvit framställd till

Utskottet. Orsaken, hvarför i detta Utskottets förslag tvåtredjedelars röstmajoritet icke blifvit föreskrifven såsom vilkor för att landstinget skulle få göra den här onförmälda framställningen till Kongl. Maj:t, är, efter mitt förmenande, den att här icke föreligger en fråga af likartad beskaffenhet med den i den första punkten. Enligt sagde punkt förelåg nemligen en bestämd lag, antagen för riket i dess helhet, och hvilken, om den vinner Kongl. Maj:ts sanktion, hade bestämdt formulerade §§ och tydligt redigerade föreskrifter; här åter föreligger icke en sådan fråga. Hade Utskottet föreslagit Kammarerna att till öfriga norrländska län utsträcka författningen för Norrbotten, sådan den af Kammarerna och Riksdagen blifvit antagen, så hade Utskottet gjort sig saker till uraktlåtenhet, om det icke äfven föreskrifvit samma röstmajoritet för en sådan framställning som den röstmajoritet det föreslagit i första punkten, och som under gårdagens öfverläggning af Kammarerna beslöts. Här åter är det fråga om att antaga ett förslag *med de jemkningar och förändringar, hvartill ortförhållandena gifva anledning*. Om man derföre vill att de öfriga norrländska länen skola sättas i tillfälle att taga i öfvervägande förmånen af å ena sidan lagen för Norrbottens län och å andra sidan antagandet af lagen för hela det öfriga riket, så lär man väl böra tillåta landstingen att, i det initiativ de här vidtaga, icke ovilkorligen vara bundna vid två tredjedelars majoritet, hvarigenom hvarje framställning till Kongl. Maj:t måhända skulle förhindras. Kongl. Maj:t kommer ju för öfrigt alltid att i sista hand pröfva och afgöra, huruvida och med hvilka ändringar eller inskränkningar norrbottenslagen må utsträckas till ett eller flera norrländska landstingsområden, något som åter med anledning af Kammarernas beslut i går icke inträffar angående lagen för hela riket, ty den lagen finnes färdigredigerad och formulerad, och landstingen få icke i densamma begära någon förändring eller inskränkning. Vill man således icke på förhand inom Riksdagen omarbete förslaget för hvarje speciellt fall, så kan jag icke finna annat än att man borde nöja sig med vanlig majoritet i landstinget, emedan Kongl. Maj:ts pröfning i sista hand kvarstår och emedan det icke är en färdigredigerad lag som föreligger, såsom synes af orden "jemkningar etc." i klämman, hvilka ej utan afsigt blifvit der insatta. Jag ber dessutom med anledning af grefve Sparres yttrande få erinra, att den tanke, som genomgått Utskottets framställning, icke är ny; tanken att låta landstinget taga initiativet i sådana frågor som dessa härleder sig från Lag-Utskottets arbeten vid 1871 års riksdag, i hvilket jag hade äran deltaga, och Utskottets dåvarande och nuvarande ordförande var den, som inom Utskottet först framställde idén till en sådan arbetets fördelning mellan Riksdag och länsrepresentation. Denna idé bör således icke vara för Grefve Sparre främmande. De norrländska länen, hvilkas klimatiska förhållanden äro så synnerligen olika och, efter hvad man sagt mig, som derom icke kan hafva någon sakkämedom, så mycket lära skilja sig från det öfriga Sveriges, blifva, om Utskottets förslag antages, satta i tillfälle att välja emellan å ena sidan den för riket i dess helhet gällande lagen angående skogsskötseln, hvilken lag, som sagdt, kommer att förefinnas formulerad och paragraferad — sådan den af Kongl. Maj:t och Riksdagen en gång antagits — och å andra sidan att göra sig till godo *de delar* af den för Norrbottens län antagna lagstiftning, hvilka

norrländingarne sjelfva för sina särskilda landstingsområden kunna finna lämpliga och användbara, och som Kongl. Maj:t pröfvar skäligen att för dem blifva gällande. Jag tror således att man har ställt de norrländska länen uti ett lyckligt förhållande, om man tillåter dem att välja mellan de olika författningarne, då man ju icke på förhand kan säga, att den ena lagen eller den andra ovilkorligen der bör tillämpas. Vill Riksdagen icke nu bifalla detta förslag, så är naturligtvis derigenom icke någon olycka skedd, helst förslaget för hela riket ännu icke blifvit af Kammaren sammanstämmande antaget och kunde ej blifva det så snart, men jag åtminstone kan icke se den ringaste våda uti att antaga den nu förevarande punkten, sådan den är uppställd, och derigenom gifva tillfälle åt landstingen i de norrländska länen att åtminstone gifva sin opinion i frågan tillkänna. Jag hyser den förtröstan till regeringen, att hon i sista hand nog lär pröfva landstingens önskan, förr än författningens bestämmelser utsträckas till större eller mindre delar af Norrlands öfriga område. Min öfvertygelse är således, att Kammaren utan att begå någon oförsigtighet kan bifalla Utskottets förslag; men vill Kammarne ej göra det, så tror jag ej heller, att ett uppskof, till dess en ny skogslagstiftning för riket i öfrigt vunnit Riksdagens bifall, är så farligt; jag vill således ej vidhålla något bestämdt yrkande.

Herr Lundström: Då frågan om borttagandet af stängselvitsordet var före i denna Kammar, så hade det Särskilda Utskottet gått så långt att det för giltigheten af ett dylikt beslut föreslagit att en röstmajoritet af två tredjedelar af tvänne på hvarandra följande landsting skulle erfordras. Vid sådant förhållande, men endast vid sådant, vågade jag tillstyrka förslaget antagande och röstade äfven för detsamma och voterade derföre äfven emot det sammanjämningsförslag i frågan, hvilket sedermera, till följd af Kamrarnes olika beslut då frågan första gången förevar, af Utskottets afgafs. På denna grund och då den af denna Kammar i går antagna skogslagen för det öfriga riket, med undantag af Norrland, innehåller den föreskrift att för lagens tillämpning skall fordras två tredjedelars röstpluralitet hos det landsting, som derom beslutar en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, så kan jag icke med min röst bidra till Utskottets förslag i denna punkt, utan yrkar afslag på detsamma.

Herr Bäckström: Då andra Utskottets ledamöter tillkännagifvit sin åsigt i frågan vara, att de anse det godt och nyttigt att landstingen finge besluta en framställning till Kongl. Maj:t om införandet af den här i fråga varande lagen inom landstingsområdet, vill jag nämna att äfven jag hyser den meningen, men tillägger på samma gång, att jag anser det kanske vara klokast att såsom vilkor för den underdåniga framställningen föreskrifva ej endast enkel majoritet, utan två tredjedelars.

Herr Magnus Jonsson: Jag begärde ordet egentligen med anledning af Herr Åstrands yttrande. Då han emellertid redan blifvit vederlagd af Grefve Sparre, så vill jag endast tillägga ett par ord. Skulle man gå sågverksegarnes intresse till mötes, så skulle man just antaga en sådan lag som Utskottet här föreslår; ty det gröfre virket skulle då naturligt-

vis komma att finnas i större massa och således äfven blifva billigare att köpa, hvilket naturligtvis sågverksegarne gerna skulle se. Jag vill på samma gång nämna, att jag icke tror att det är så farligt att uppskjuta med skogslagstiftningen för de öfriga norrländska länen, utom Norrbotten, ännu ett eller annat år, åtminstone hvad angår det län, jag tillhör. På Ljusnans vatten bedrivnes visserligen en stor trävarurörelse, der flottas årligen mera än 2,000,000 timmer, men jag tror mig tryggt kunna försäkra att ungskogen der i trakterna ej afverkas, utan endast mogen skog. Det torde derföre ej vara någon fara att vänta med den nya skogslagstiftningen för det län jag tillhör och sannolikt äfven för de öfriga norrländska länen, som ännu ej fått någon ny skogslag, till nästkommande riksdag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: De skäl Utskottets högt ärade ordförande anført för Utskottets förslag kan jag för min del icke gilla; hans påstående att landstingen skulle ega rätt att besluta en anhållan hos Kongl. Maj:t om lagens införande med endast enkel röstpluralitet, derför att Utskottet nu icke framlagt något lagförslag, förefaller mig besynnerligt. Läser man Utskottets hemställan i denna punkt, så finner man, att landstingen enligt densamma kunna hos Kongl. Maj:t begära precis samma lag, som vi nu beslutat för Norrbottens län, utan några jemkningar alls deri. Och huru skola dessa jemkningar göras? Jo, det ena landstinget kan anse att i det länet behöfs en strängare skogslag än den för Norrbotten, ett annat deremot kan vilja hafva en mildare. Jemkningar äro ju tillåtna så väl i den förra riktningen som i den senare, och följden skulle således blifva att ett landsting genom en enda rösts öfvervigt skulle kunna skaffa länet på halsen en skogslag, huru sträng och öfverdrifven som helst. Jag beklagar, att det finnes sådana förhållanden i någon del af vårt land, som göra att en skogslag, sådan som den hvilken för Norrbottens län nu blifvit beslutad, kan genomföras, men ännu mera beklagar jag om en sådan lag eller till och med en ännu strängare skulle vara nödvändig för flera län än det nu nämnda. Slutligen förefaller det mig särdeles inkonsequent, att man föreskrifver att landstingen skola med två tredjedels röstantal begära en lag, som är relativt mild, men anser endast enkel majoritet nödvändig, då fråga är om en jemförelsevis mycket strängare och hårdare. En sådan grundsats i lagstiftningen anser jag för min del för orimlig och yrkar derföre fortfarande afslag å Utskottets hemställan.

Herr P. Staaff: Hvad ordföranden i Utskottet behagade yttra såsom förklaringsgrund för röstberäkningen kan jag alls icke finna innebära något bevis till förmån för förslaget; mig förefaller det tvärtom orimligt att antaga en enkel majoritet för en lag, hvars innehåll man icke känner, på samma gång man stadgar två tredjedelars majoritet för en lag, hvars innehåll man känner. Och att man icke känner innehållet af de lagar, som enligt denna punkt skulle påtvingas de norrländska länen, följer deraf att man föreslagit att jemkningar och förändringar i den norrbottiska lagstiftningen skola lå ske, utan att man vet, hvilka dessa förändringar skola blifva eller i hvilken riktning de komma att gå. Af detta skäl, och då jag anser det för ett ganska betänkligt

förfarande att i en sådan fråga som denna, hvilken till stor del är af civillags natur, Riksdagen afhänder sig sin lagstifningsrätt och öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att i frågan ensam besluta, på hemställan utaf landstinget derom med enkel röstöfvervigt, önskar jag att Utskottets hemställan måtte afslås. Jag tror ej att någon förnuftig menniska kan påstå, att punkten bör bifallas; men för min del ber jag ödmjukeligen och vänligen att Herrarne måtte förskona de öfriga norrländska länen från de olyckor, som skulle ligga i ett sådant, snart sagdt, lotterisystem i lagstifningsväg. Ty derpå, på slumpen, skulle det dock till slut komma att bero, om vi norrländingar skulle få skogslagar, som satte oss tillbaka femtio år i tiden eller få behålla de nuvarande, under hvilkas hägn vi i fred och ro hittills fått fortgå på utvecklingens och civilisationens bana.

Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr C. A. Larsson: Det ser verkligen ut, som norrländingarne alltid skulle de vara bäst lottade inom hela riksdagen. Vilja de hafva anslag till hvarjehanda ändamål, så få de; och nu går man ända derhän i frikostighet emot dem, att man vill påtruga dem lagar, som ännu icke finnas, icke ens på papperet. Det enda skäl, som i min tanke hittills anförts för förslaget, var det af Herr vice Talmannen anförda, att två norrländingar i Utskottet särdeles ifrigt för de andra norrländska länen påyrkat samma fördelar i skogslagstifningsväg, som Norrbottens län redan fått. Men ser man på motionen, så är den ej väckt af någon norrländing, utan af en småländing, Herr Kjellman, som icke ens nu är tillstädes och således antagligen ej helier så särdeles mycket intresserar sig för densamma. Första Kammaren har, som bekant, ogillat denna motion, och hade den verkligen varit af behovet påkallad, så hade den nog framkommit från Norrland, ej från Småland, ty det gamla ordspråket har väl ändå rätt, som säger, att hvar och en är sig sjelf närmast. Om saken för öfrigt skulle vara så brådskande, så kunna ju landstingen i de norrländska länen skaffa sig en afskrift af norrbottenslagen och gå in till Kongl. Maj:t med en anhållan att få den till lag för sig; ty lagen är ju en ekonomisk lag; det uppskofvet, som derigenom förorsakas, blir ju icke så fasligt långt, att icke de laghungrige kunna gifva sig tåls. Då motionären, som ordspråket lyder, i andra afseenden ej fått två styfver för sin motion, så tycker jag att det alls icke är skäl att gifva honom mera nu, i synnerhet då, som nämndt, endast två norrländingar i Utskottet förordat densamma. Jag yrkar således för min del afslag å Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Anders Andersson* i Visland.

Herr Hjelm: Det har af den siste talaren blifvit framhållet, att någon motion i ämnet beträffande Norrland i allmänhet ej blifvit väckt af någon norrlandsrepresentant. Jag har förut låtit i Kammarens protokoll intagas en paragraf af ett kommunalstämmobeslut från en af de allra största, om icke den allra största af de landskommuner, som finnas i riket, i hvilken § en framställning gjorts till mig om att väcka motion om ny skogslagstifning för det län denna kommun tillhör, nemligen Wester-

bottens. Lag-Utskottet hade emellertid i ett betänkande vid sistlidet års riksdag yttrat, att det icke vore lämpligt att Riksdagen toge någon befattning med skogslagstiftningen förr än den väntade Kongl. propositionen ankomme och på denna grund afstyrkt ett då väckt förslag rörande skogslagstiftningen, hvilket afstyrkande äfven vann Riksdagens bifall. Vid sådant förhållande ansåg jag grannligheten fordra att nu icke besvära Riksdagen med en motion i ämnet.

Ett par ord till svar på påståendet, att den nya skogslagen för Norrbottens län skulle vara i sågverksegarne intresse. Detta är verkligen icke förhållandet; ty sågverksegarne nu för tiden, åtminstone sågverksegarne i min ort, säga ganska mycket timmer af mindre dimensioner än de i § 2 af Norrbottens skogslag föreskrifna. Det ligger naturligtvis i deras intresse att, då icke större timmer finnes, säga mindre, så att icke de dyrbara sågverken skola stå stilla.

Slutligen ber jag med anledning deraf, att jag hört ett par talare från Norrland yrka afslag, få förändra mitt förra yrkande till yrkande på bifall till Herrar Falks, Reuterswärds och Casparssons reservation. Jag anhåller, att Kammarne behagade lemna åtminstone Westerbottens läns landsting, som redan förut hos Kongl. Maj:t anhållit om en strängare lagstiftning för sitt område, rättighet att hos Kongl. Maj:t anhålla om tillämpning af den för Norrbottens län beslutade skogslagen.

Herr Berggren: Jag begärde ordet endast för att framställa samma yrkande som den siste talaren nu har gjort. Mig synes detta vara ett förslag, som har skäl för sig och utsigt att vinna framgång. Jag yrkar bifall till Herrar Falks, Reutersvärds och Casparssons reservation.

Herr Liss Olof Larsson: Det torde vara fäfängt att uppträda för att yrka afslag på något förslag, som rör inskränkning i den enskildes rätt att hushålla med sin skog, ty opinionen tyckes vara så uppskräm, att hon nappar på snart sagt hvilken krok som helst som utkastas; men jag hade dock trott, att, sedan Norrbottens län fått sin särskilda skogslag, man kunde hafva haft nog med den undantagslagen, åtminstone för tillfället, och nöjt sig med att först se hvilka följder den lagen hade medfört, innan man stiftade flera sådana lagar. Då frågan blifver om anslag för upprätthållande af kontrollen och tillämpningen af lagen, så tror jag icke att Herrarne just skola blifva så förtjusade öfver att en dylik lag kommit till stånd; tvärtom jag är fullt öfvertygad derom, att förhållandet skall blifva det motsatta och att åtminstone hemmansegarne i Norrbotten icke heller skola blifva mycket förtjusta öfver lagen, då de få se den tillämpas. Rättigheten att klandra ett sådant förslag kan icke i fråga sättas; och jag vågar tro, att, då man säger att de som uppträda emot förslaget tala i egna och skogssköfvarne intresse, så finnes dock icke det ringaste motiv för ett sådant påstående vare sig i fråga om Norrbottens län eller de andra länen, åtminstone har ej något sådant blifvit anfördt. Deremot tror jag att flera af dem der uppe i de norrländska länen, som nu visa ett sådant nit för att få ett förbud mot skogsafverkning, drivas af enskilda intressen. Det är nemligen helt naturligt, att de jordegare, som sålt sin skog till afverkning, och därför uppburit full

betalning, gerna skulle se om en sådan lag stiftades, som förhindrade köparen att afverka den betalda skogen, hvarigenom säljaren icke allenast finge behålla den uppburna köpesumman, utan ock få skogen kvar, det vore ju en lysande affär för dem; och jag har verkligen hört, att någonting dylikt ej är så alldeles exempellöst. Jag ville icke gerna antaga den nya lagen för Norrbotten, men ville ej heller så strängt motsätta mig den, derföre att jag ansåg, att de, hvilka förmena att en dylik lag verkligen är behöflig, äfven borde få känna till statens förmynderskap, men jag vill också vara med om att upphäfva den, i fall framställning derom skulle komma att göras. Men nu kommer man och säger att, derföre att Norrbotten begärt en sådan lag, så skall man ställa så till att lagen kan antagas äfven i de öfriga delarne af Norrland, detta på grund af en motion, väckt af representanten från Jönköpings län i Småland, Herr Kjellman. Jag vill i förbigående endast påpeka, hvilken vikt han lägger på sin motion, då han icke ens är närvarande i Kammaren, då motionen är före. Man skulle väl då åtminstone tro, att motionen innehölle någonting; men jag har genomläst den flere gånger och funnit, att den innehåller ingenting annat än några vanliga, allmänna fraser och icke något yrkande eller förslag, det är ungefär som om man t. ex. skulle väcka en motion om att införa en bättre statshushållning — skälet derför vore endast att nu ej vore bra — och Stats-Utskottet deraf skulle taga sig anledning att framkomma med hvilket förslag som helst, utan att i motionen något förslag vore framställt — det vore ett bekvämt sätt att skriva motioner. Man säger här att norrbottenslagen skulle kunna tillämpas på öfriga delar af Norrland efter derom af vederbörande landsting gjord framställning; men beträffande det län motionären tillhör, och hvilket Utskottet naturligtvis först hade bort taga i betraktande, Jönköpings län, har Utskottet sagt att den allmänna skogslagen är tillräcklig. En ort deremot, hvarom motionären icke eger eller kan ega mycken kännedom, men om hvilken han det oakadt funnit sig befogad motionera, har Utskottet deremot ansett det alldeles nödvändigt att hugna med ett förslag sådant som det föreliggande. detta på grund af motionen. Det är äfven bra märkvärdigt att, under det Utskottet förklarar skyldigheten att återplantera skogen vara tillfyllesgörande för det södra och mellersta Sverige, d. v. s. den hufvudsakligen skoglösa delen af landet, så är denna skyldighet, enligt Utskottets åsigt, icke till fyllest görande i fråga om Norrland, d. v. s. sjelfva den egentliga skogsbygden, utan der måste man införa ännu större inskränkningar i eganderätten. Utskottet har sedermera, så vidt jag kan finna, begått den inkonsequensen, att såsom vilkor för antagandet af en lag, som afser vida mindre inskränkning i dispositiousrätten öfver skogen, än den nu i fråga varande lagen gör, föreskrifva två tredjedelars röstpluralitet, men då fråga blifvit om en vida strängare lag nöjt sig med att föreskrifva endast enkel majoritet. Utskottet insåg likväl, då det var fråga om en vida mindre viktig sak än den nu förevarande, nemligen frågan om stängselvitsordets upphäfvande, att derför borde erfordras två tredjedelars röstpluralitet vid två landsting. Jag för min del gillade denna åsigt, jag trodde att det vore klokt att föreskrifva detta vilkor för att förekomma, att man i en hastig vändning finge sig en lag på halsen, som man i sjelfva verket ej ville hafva. Men här föreslår

Utskottet endast enkel majoritet. Jag tror för öfrigt att det hade varit önskligt att vänta med att föreslå Riksdagen att uppdraga sin lagstiftningsmakt i förevarande afseende åt landstinget eller rättare åt Kongl. Maj:t; ty sättet är visserligen temligen beqvämt och skulle, konsekvent tillämpadt, tvifvelsutan betydligt förkorta Riksdagens göromål, men jag åtminstone vill icke vara med om att taga denna makt från Riksdagen, hvilken hon enligt grundlagen har sig tillförsäkrad och tror ej heller att Riksdagens pluralitet är böjd för en sådan förminskning i sina rättigheter. Jag tror derföre, att det är bäst att vänta med dessa nya lagar, till dess man fått se, huru lagen för Norrbottens län tager sig ut, huru den tillämpas och hvilka kostnader som med honom äro förenade. Jag tror ej heller, att man kan säga, att de öfriga norrländska länen begärt att få en sådan lag, ty, så vidt jag vet, hafva flera af Norrlands landsting afstyrkt all inblandning från statens sida i den enskildes rätt öfver skogen. Då det finnes en lag tillräcklig för landet i dess helhet, hvilket ju eger ingen eller mindre skog än Norrland, och som är mildare än den af Utskottet här föreslagna, så måste denna lag väl vara ännu mera tillräcklig för de orter, hvilka egentligen äro skogbärande. Jag måste således för min del på det bestämdaste yrka afslag på punkten.

Herr Casparsson: Då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, så ansåg jag det icke nödigt att göra någon framställning om bifall till den af mig och tvänne andra ledamöter af Utskottet afgifna reservationen; men då emellertid i denna Kammare betänkligheter hafva framställts mot Utskottets förslag och tvänne ledamöter redan yrkat bifall till reservationen, så anhåller jag att få förena mig med dem och tillåter mig således hos Herr Talmannen vördsamt anhålla om proposition på bifall till densamma.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: I anledning deraf, att en talare yttrade, att här endast vore fråga om en ekonomisk lag, och att ett sådant lagförslag som detta skulle endast röra den allmänna hushållningen, finner jag mig föranlåten att säga, att min uppfattning icke är sådan. En lag, som så djupt ingriper i eganderätten, kan efter min mening icke vara en ekonomisk lag, utan måste ovillkorligen hafva civillags natur, måste, åtminstone i vissa delar, hänföra sig till civillagen. Men är detta förhållandet, så innebär den nu föredragna punkten en mycket viktig konstitutionel princip, nemligen den, huruvida landstingen och Kongl. Maj:t på egen hand skola kunna stifta lagar för särskilda orter utan Riksdagens hörande och medverkan. Att Riksdagen afsäger sig i viss mån sin lagstiftningsrätt och öfverlemnar den till landstingen och Kongl. Maj:t, innebär ett steg på denna bana. För mig åtminstone är dock den viktiga konstitutionela grundsatsen, att representationen skall deltaga i lagstiftningen, ett alldeles tillräckligt skäl för afslag å Utskottets hemställan.

Jag vill icke vidare uppröra den gamla skogsstriden, men Herr Åstrand, som kämpat så mycket för Norrbottens län, fällde ett ord, som gjorde frågan klar för mig. Han sade nemligen, att i Norrbotten och i Norrland öfver hufvud kunde icke de smärre skogsegarne göra sin röst gällande på landstinget, utan endast de stora sågverksegarne. Men är det

så, att det är sågverksegarne, som diktera landstingens beslut, så hafva vi väl, då vi nu tillerkänt landstingen en sådan makt hvad angår skogslagstiftningen, i viss mån gått dessa sågverksegares ärenden.

Jag yrkar afslag på punkten.

Herr vice Talmannen, Friherre Åkerhielm: Jag har egentligen begärt ordet derföre, att yrkanden blifvit framställda på bifall till den vid den föredragna punkten fogade reservation, och emedan jag ansett mig böra fästa uppmärksamheten derpå att, så vidt jag rätt förstår reservationen och Utskottets hemställan, ett slikt beslut som det påyrkade, om det skulle blifva denna Kammares, då Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, skulle gifva anledning till förlängdt arbete inom det Särskilda Utskottet, något som jag har anledning antaga att Riksdagen icke gerna numera skulle vilja framkalla. Det förefaller mig derföre som vore det lämpligast att här inskränka sig till att låta meningarne kämpa mellan bifall och afslag. För min del har jag redan gifvit tillkänna, att jag icke tillhör dem, som ifrigt yrka på bifall till punkten eller se någon fara uti att den nu blir afslagen. Jag hade väntat, att detta tillkännagifvande och det försvar jag anser mig skyldig framställa för det yrkandet som inom Utskottet gjordes af ledamöter från Norrland, hvilka nu icke i Kammaren äro närvarande, skulle kunna hafva berättigat till något mera välvilja i öfverläggningen än den Utskottet rönt och särskildt att undslippa den kritik, för hvilken Utskottet blifvit i sista stunden utsatt från en ledamot, som här i Kammaren sällan yttrat sig i skogsfrågor, hvilka han dock synes väl känna till, nemligen Herr Liss Olof Larsson. Hans yttrande må icke kvarstå i protokollet, utan att jag för min del får uttala min ifriga önskan vara den, att den som är så grundlig i kritiken icke vid en kommande riksdag måtte undandraga sig att ställa sin skicklighet till Kammarens förfogande och sjelf då ingå i det Utskott, som kan få i uppdrag att framdeles arbeta i denna fråga; ty det är bättre att med sin kraft och sin förmåga efter bästa vilja arbeta för att lösa en stor fråga, än att göra bördan tung för dem som ärligt sträfva att sätta sig in i saken. Sedan jag sagt detta anhåller jag i öfrigt få förklara, att jag hoppas det den tolkning jag gifvit åt anledningarne, hvarför Utskottet icke upptagit två tredjedelars majoritet i sitt förslag, utan endast enkel, skall vara mera tillfredsställande än att den förtjenar det vitsord, Herr P. Staaff nyss gaf Utskottet, att det vore oförnuftigt att vidhålla yrkandet på bifall till förslaget; så illa genomtänkt är förslaget väl ändå icke, om det också icke hade varit aldeles behöfligt att framställa detsamma nu, ja, ehuru det ej ens nu behöfver ovilkorligt bifallas. Herr Staaffs ord föllo sig enligt min anteckning sålunda: "ingen kan förnuftigtvis yrka bifall till Utskottets förslag". Jag hoppas att detta Herr Staaffs omdöme, hvilket väl nu återfinnes i Kammarens protokoll, om än utan ond mening framsagdt, skall befinnas i ordalydelsen något för starkt, men jag har ansett mig skyldig så väl mig sjelf som mina kamrater i Utskottet det svar jag afgifvit på de fälda yttrandena och anhåller för öfrigt endast att Kammaren, för att icke förlänga riksdagen, antingen måtte besluta rent afslag å punkten eller bifall till densamma.

Herr Liss Olof Larsson: Utskottet tyckes, att döma efter Herr vice Talmannens ord, känna sig såradt, därför att man icke obetingadt kan antaga allt hvad det föreslår. Jag å min sida tycker, att Utskottet borde vara nöjdt med den stora tur det haft att få nästan alla sina förslag igenom vid riksdagen och ej gå ända derhän att vilja nästan förbjuda den, som har olika tankar med Utskottet i en eller annan fråga, att uppträda emot sig. Att komma med dylika pretentioner är verkligen, synes det mig, för mycket begärdt. Hvad mig enskildt angår, får jag åtminstone säga att, det må gälla hvern som helst och hvilket Utskott som helst, jag aldrig kommer att ställa mig den önskan till efterrättelse att icke uppträda och framställa min mening så godt jag förmår, den må huru mycket som helst skilja sig ifrån andras, vare sig i Kammaren eller i Utskottet; tvärtom, då jag anser mig dertill befogad, skall jag alltid anse det för min pligt att uttala mina tankar, frågan må gälla ett Särskildt Utskott eller hvilket annat Utskott som helst; någonting sårande för Utskottet tror jag icke jag yttrade, då jag senast hade ordet.

Herr P. Staaff: Med anledning af de ord Herr vice Talmannen riktade till mig personligen, ber jag att få förklara, att mitt yttrande icke föll sig så som Herr vice Talmannen uppgaf, icke kan få den tolkning han gaf det, om det nemligen läses i sitt sammanhang. Hvad jag sade var att, då man nyligen gifvit Norrbottens län en skogslag, därför att det har velat hafva en sådan, så kunde man icke förnuftigtvis förmoda att ett förslag skulle blifva bifallet, som går ut på att påtvinga orter, hvarifrån någon önskan om att få en sådan lag som den norrbottniska eller en liknande ej blifvit uttalad, en dylik lag; och det yttraudet vidblifver jag. Att någon chikan eller förolämpning mot Utskottet skulle ligga i dessa ord, kan jag icke finna. I öfrigt får jag med anledning af det tilltal, som Herr vice Talmannen eguade Herr Liss Olof Larsson, förklara att jag för min del aldrig hört talas om att Herr Liss Olof Larsson varit erbjuden någon plats i det Särskilda Utskottet. Då tyckes det väl också vara bra hårdt att få bannor därför att man undandragit sig något, som man aldrig varit erbjuden. Om jag hade blifvit erbjuden en plats i det Utskottet, något som naturligtvis icke kunnat komma i fråga, så skulle jag tacksamt hafva mottagit den, derest jag hade funnit mig befogad dertill, till följd deraf att jag icke delar de principer, som ligga till grund för de opinionsvindar, som nu blåsa, en omständighet som naturligtvis skulle hafva gjort, att jag varit alldeles olämplig. Men hvad Herr Liss Olof Larsson beträffar, så tycker jag verkligen att det är mycket obeskedligt att banna honom, därför att han icke deltagit i ett Utskotts arbete, dit ingen menniska velat iusätta honom.

Herr Åstrand: För min del skulle jag såsom utskottsledamot lika litet finna mig stött, om Kammaren afslog denna punkt, som jag skulle hafva gjort det, om Kammaren hade afslagit samtliga punkterna i betänkanDET — ty det står i Kammarens skön att fatta ett dylikt beslut — men jag vill erinra de Herrar, som här klandrat Utskottet, därför att det föreslagit att lagen för Norrbotten skulle kunna utsträckas till de öfriga norrländska länen, med vissa jemkningar i densamma, att Utskottet med

dessa jemkningar afsett ett högre tumtal på det virke, som vid afverkningen skulle blifva det minsta tillätna. Utskottet har ansett en jemkning i de lägsta tillätna dimensionerna nödvändig, i händelse lagen utsträcktes till de öfriga länen i Norrland, enär återväxten derstädes sker på kortare tid och träden förr uppnå större dimensioner. Men vilja norrländingarne sjelfva icke hafva lagen, så må den gerna förfalla. Huru-dan opinionen i Norrland i det afseendet är, är visserligen svårt att bedöma, men hvad angår Westerhottens län har åtminstone en af länets representanter påyrkat lagens tillämpning, eller med andra ord bifall till Herrar Falks, Reuterswärds och Casparssons reservation; och blefve detta äfven denna Kammares beslut, så hade begge Kamrarna beträffande äfven Westerhottens län visat sig vara af samma mening, och dermed vore alltid något vunnet. Jag vet icke, huruvida Herr Liss Olof Larsson gjort några skogsköp på viss tid i Norrland och genom den nya lagen således riskerar att göra förluster; jag har visserligen hört, att han der skulle vara sågverksegare, och det är möjligt att han, så väl som andra som uppgjort afverkningskontrakt, icke får afverka allt hvad han beräknat, men det skälet är icke tillräckligt för att afslå punkten. Finnes det icke något annat och bättre, så kunna vi med godt samvete instämna i Första Kammarens beslut.

Herr Liss Olof Larsson: Det är ganska ledsamt, att man skall föra diskussionen in på ett sådant område, som den siste talaren tycktes hafva lust att göra. Han förklarade visserligen först, att han ej skulle taga illa vid sig, om man uppträdde mot Utskottet, men strax derefter yttrade han något om skogsköp och dylikt, riktadt mot mig personligen. Jag för min del hade verkligen trott, att dylika enskilda förhållanden ej hade något med den förevarande frågan att skaffa, men vill det oaktadt upplysa Herr Åstrand derom, efter han så vill, att jag å ena sidan icke köpt någon skog deruppe i Norrland, der klagomålen öfver skogsköfving äro så stora, och att jag ej heller tänkt på att göra det, samt å den andra, att jag således icke heller haft någon skog derstädes att sälja. Deremot kommer jag ihåg, huru för ett eller par år sedan det var en Herr Åstrand nere i Östergötland, som sålde sina stora skogar till en firma, som har rykte om sig att sköfva skogar, men det var naturligtvis en annan Åstrand, än den härvarande, som nyss antastade mig här i Kammarerna, och som så högt fördömer alla som göra någon skogsaffär, ehuru namnet var förvillande. Vare härmed huru som helst, det hör icke hit, och jag är ledsen öfver att hafva funnit mig föranlåten omnämna förhållandet, men då Herr Åstrand tyckes önska få diskussionen in på det personliga området, så har jag ansett mig böra gå hans önskan till mötes, i all synnerhet som han direkt vände sig till mig.

Öfverläggningen förklarades slutad. Derunder hade yrkats dels bifall, dels afslag och dels att det förslag, som Herrar Falk, Reutersvärd och Casparsson i sin rörande denna punkt afgifna reservation framställt, måtte autagas. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med dessa yrkanden, samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för afslag. Votering blef då begärd, i anledning hvaraf, och sedan till
kontra-

kontraproposition antagits bifall till Utskottets hemställan, samt beslut fattats derom, att sistherörda mening finge uppställas såsom ja-proposition, nu uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Särskilda Utskottet under Litt. b hemställt i 5:te punkten af Utskottets utlåtande N:o 11,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan afslagen.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 25 ja mot 54 nej; hvadan Kammarerna afslagit Utskottets hemställan.

§ 8.

Till behandling förekom Särskilda Utskottets utlåtande N:o 12, i anledning af ej mindre Kongl. Maj:ts nådiga proposition den 20 sistlidne Mars, i hvad den angår boställs- och sågverksskogar, än äfven enskild motion rörande hushållningen med allmänna hemmans och lägenheters skogar.

Rörande 1:sta punkten anförde:

Herr Jöns Pehrsson: I förevarande punkt af detta betänkande finner jag något, på hvilket jag anhåller att få fästa Kammarernas synnerliga uppmärksamhet, nemligen de ecklesiastiska boställsskogarne. Om en församling af staten eller på hvilket annat sätt som helst få ett boställe sig anslaget att dermed aflöna presterskapet, så tyckes rättvisan fordra, att den församling, som har bostället der skogen växer, ej beröfvas inkomsten af skogen, lika litet som den församling som eger ett boställe, hvilket är sådesproducerande, bör kunna beröfvas inkomsten af detta boställe. Kongl. Maj:t och det Särskilda Utskottet vilja nu emellertid taga bort afkastningen af skogen från de ecklesiastiska boställena och använda den till understöd åt andra ecklesiastiska boställen, som ej hafva någon behållning på afkastningen af skogen; men detta tillvägagående skulle utan tvifvel innebära en rättskränkning mot de respektive församlingar, på hvilkas boställen behållning uppstått. Kan denna behållning icke komma församlingen till godo, så bör den ingå till staten, emedan prestelönerna nu äro reglerade, men ej komma andra församlingar till godo. Jag önskar derföre, att punkten bifalles, men med den förändring, att beslutet

kommer att gälla endast de militära, ej de ecklesiastika boställena, ty i så fall kommer det ej att förnärma någon annans rätt. Jag gör detta yrkande så mycket hellre, som jag under min hemmavaro för en tid sedan från riksdagen fått höra omtalas att, t. ex. i den församling der jag bor, jägeribetjeningen nekat församlingen att hemta byggnadsvirke till boställets hus på boställsegorna, ehuru hon förut alltid låtit göra det, på grund af stadgandena i 1866 års förordning. Bifalles nu Utskottets förslag, så har Riksdagen derigenom bifallit äfven 1866 års förordning och den tolkning man gifvit densamma och således, efter min åsigt, kränkt tredje mans, församlingarnes rätt.

Jag yrkar bifall till mitt förslag.

Herr Åstrand: Den förre talaren riktade sina anmärkningar mot den föredragna punkten, hufvudsakligen därför, att den omfattade bestämmelser icke blott i afseende på militie- utan äfven ecklesiastika boställens skogar. Jag tager mig därför friheten att uppläsa den del af Kongl. Maj:ts proposition, som ligger till grund för Utskottets motivering och ingår i Utskottets betänkande, der Kongl. Maj:t å sidan 5 föreslår:

“Att inflytande försäljningsmedel för de besparade tillgångar af växande eller vindfallid skog, som vid uppgörande af planer för intörande af ordnad hushållning å skogar, tillhörande militieboställen eller sådana ecklesiastika boställen, hvilka ej visas utgöra någon viss församlings enskilda egendom, derå förefinnas och omedelbart eller inom den närmaste framtiden måste, för att ej lida eller föranleda skada, tillgodogöras, men icke kunna anses tillhöra skogens reguliera årliga afkastning efter den ordnade hushållningens vidtagande eller, hvad ecklesiastika boställen angår, erfordras till kyrko- eller prestgårdsbyggnad inom församlingen, må, utan att ingå till vederbörande boställsdirektion eller prestlönerregleringsfonden, och i den mån de icke behöfvas till utgifter för skogsindelning eller skogsodlingsarbeten å de skogar, hvarifrån de härröra, af Kongl. Maj:t disponeras till bekostande af skogsindelning och erforderliga skogsodlingsarbeten å andra boställsskogar eller till ersättande af dertill möjligen från anslaget till skogsväsendet lemnade förskott, allt dock med iakttagande deraf att dylika medel användas, de som erhållits från militieboställsskogar endast till förmån för andra militieboställen, företrädesvis sådana, som tillhöra samma regemente eller korps, och de, som erhållits från ecklesiastika boställen, endast till förmån för andra ecklesiastika boställen.“

Nu får jag fästa uppmärksamheten på, att, då från uråldriga tider boställen icke fått disponeras af boställsinnehafvaren, utöfver hvad bostället afkastade, vare sig genom åkerbruk eller boskapskötsel, och sålunda icke fått anlitas med hänsyn till skogen till annat än husbehof, så har 1866 års skogsordning, hvilken utkommit på Riksdagens flera gånger upprepade begäran, tillerkänt boställsinnehafvaren, sedan ordnad hushållning blifvit å skogen införd, ända till hälften af behållna afkastninge utöfver husbehofvet, mot skyldighet att tillse att skogen icke anlitas utöfver den uppgjorda hushållningsplanen och således fredades från åverkan. Således har i denna Kongl. Maj:ts proposition uppmärksamheten riktats derpå, att, sedan man på detta sätt låtit boställsinnehafvaren få en afkastning af bostället, som

han förut icke egt att uppbära, man icke bör gå så långt, att den skog, som nu är färdig till skörd, äfven skulle vara deri inbegripen, utan att denna skog, såsom varande statens egendom, borde särskildt undantagas, och behållningen därför användas till upphjelpande af skogarne å boställen af samma klass, vare sig att de tillhörde milititie- eller ecklesiastikstaten. Herrarne veta, att det anslag, som är beviljad för skogsväsendet, är ett extra anslag, och att det åtgår ganska betydliga belopp för att sätta en missvärdad boställsskog i ordnad skick; men om Kongl. Maj:ts proposition i denna del bifölles, så skulle man slippa att mycket anlita detta anslag. Dessutom är denna Kongl. Maj:ts proposition att föredraga framför 1866 års skogsordning deri, att den tillerkänner församlingarne rätt till skogen å sådana ecklesiastika boställen, hvilka antingen af församlingarne sjelfva inköpts eller blifvit till dem donerade. Der är således nu fråga om sådana boställen, som kronan lemnat till församlingarne; och då kronan gifvit dem, måtte den väl också få bestämman vilkoren för deras åtnjutande; och då Kongl. Maj: icke bar afstått från eganderätten till den å boställena befintliga skogen, så är det ju i full öfverensstämmelse med förut gällande lag, som Kongl. Maj:it nu kunnat göra den framställning, som ligger till grund för Utskottets utlåtande. Dessutom förekommer i en mellaumening, att hvad som erfordras till kyrko- och prestgårdsbyggnad inom församlingen i allmänhet skall utgå, innan behållningen får delas.

Jag tror således, att Kongl. Maj:ts proposition är välbetänkt och leder icke blott till rättvisa i afseende på sådana ecklesiastika boställen, som församlingarne sjelfva förvärfvat eller genom donationer fått, utan äfven till besparing för statsverket i de uppoffringar, staten får vidkännas för skogskulturen å boställen, som antingen hafva missvärdad skog eller äro i saknad deraf, om man till sådana boställens upphjelpande fick taga behållningen af den mogna skogen från ett annat boställe af samma klass. Jag får därför yrka bifall till hvad Utskottet här hemställt.

Herr Jöns Pehrsson: Det förundrar mig litet, att den siste ärade talaren nu har en sådan uppfattning af frågan; han har saunerligen icke haft den för ett eller annat år sedan. Jag vill fästa hans uppmärksamhet på, att, hvad än åsigterna kunna vara delade om, de dock icke kunna vara delade derom, att, då prestlönereglering är gjord, skogen å ecklesiastika boställen icke bör få förstöras till att öka aflöningen utöfver hvad som vid regleringen påräknats. Jag känner många ecklesiastika boställen i min ort, från hvilka man kan sälja skog för ända till 100,000 kronor; och jag frågar då, om icke församlingen bör få dessa penningar. De gå nu till löneregleringsfonden, som snart bliver öfverflödig, eller till presterskapet, men om de ginge in till statsverket, så komme de den allmänna ekonomien till godo. Jag ber Herrarne tänka på saken och nu icke fatta något beslut rörande ecklesiastika boställen; ty jag har lång tid studerat denna sak och känner den således väl.

Jag anhåller om bifall till mitt förslag.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Wærn: Den årliga afkastningen af boställsskogarne, som är tillförsäkrad presterskapet,

kan icke annat än vinna på en ordnad skogsindelning; och allt hvad som nu af ecklesiastika boställsskogar får användas, måste blifva mera och icke mindre, om en ordnad hushållsplan der införes. Här är icke fråga om den årliga afkastningen utan om den fullmogna skog, hvilken kan betraktas såsom ett besparadt kapital, i afseende hvarå Kongl. Maj:t föreslagit att den å så väl ecklesiastika som militie-boställen skulle få användas till att ordna skogen på andra boställen af samma natur. Då jag icke kan se, att hvad den siste ärade talaren anför, på minsta sätt förminskar ändamålsenligheten af en sådan åtgärd, så hoppas jag, att Utskottets hemställan af Kammaren bifalles.

Herr Åstrand: Jag vet, att Herr Jöns Pehrsson är besvärad af någon döfhet; annars skulle han icke hafva missuppfattat mig så, som han gjorde. Han beskyllde mig för att vara inkonsequent. Nej, det är jag icke. Jag yttrade för några år sedan, att många ecklesiastika boställen, om en utredning företoges, skulle kunna bevisas tillhöra församlingarne och icke kronan, och att 1866 års skogsordning således icke vore på dem tillämplig. Detta har Kongl. Maj:t erkänt i sin proposition, då Kongl. Maj:t sagt, att många af dessa boställen tillhöra församlingarne. Det är också fullt konsekvent med hvad jag förut yttrat, att, då kronan bekostat bostället, den också skall kunna disponera afkastningen af skogen, der den icke ingår i lönen; och på samma sätt tror jag, att församlingarne böra disponera afkastningen, der det kan bevisas, att församlingarne förvärfvat bostället. För öfrigt då Jöns Pehrsson säger, att många skogar äro värda 100,000 Rdr, som icke böra komma till löneregleringsfonden, så är det just hvad Kongl. Maj:t föreslagit, då han säger, att den mogna skogens värde icke skall gå till presterskapet eller löneregleringsfonden utan till statsverket för att användas till upphjelpande af skogarne å boställen af samma natur, hvilka äro i derangeradt skick.

Jag vidhåller mitt förra yrkande om bifall Utskottets förslag.

Efter denna öfverläggning, som nu var slutad, framställde Herr Talmannen propositioner så väl på bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick som ock på det af Herr Jöns Pehrsson gjorda yrkande; och förklarade sig anse ja vara öfvervägande för den förra meningen. Herr Jöns Pehrsson begärde emellertid votering, hvadan en så lydande omröstningsproposition nu uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Särskilda Utskottet hemställt i *första* punkten af utlåtandet N:o 12,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej, är Utskottets ifrågavarande hemställan bifallen endast i hvad samma hemställan angår militie-boställens skogar.

Omröstningen försiggick; och befanns vid röstsedlarnes sammanräkning, att 45 ledamöter röstat ja mot 10 som röstat nej; i följd hvaraf Utskottets hemställa bifallits.

2:dra punkten.

Härvid anförde:

Herr Statsrådet Wærn: Utskottet har anført tvänne motiv för sitt afstyrkande af Kongl. Maj:ts här ifrågavarande förslag. Utskottet säger således först, "att det med Kongl. Maj:ts förslag afsedda ändamål — om än i och för sig önskvärdt — likväl icke för det allmänna är af den vigt, att för ändamålet vinnande böra vidtagas andra åtgärder än sådana, hvarigenom fördelar kunna beredas så väl kronan som sågverksegarne". Första Kammaren har redan bifallit Utskottets förslag; och jag skulle deremot icke hafva gjort någon anmärkning, om det endast varit grundadt på detta motiv; men då Utskottet tillägger att, "enligt Kongl. Maj:ts förslag, fördelarne påtagligen skulle stanna på sågverksegarne sida, och kronan deremot komma att vidkännas olägenheterna", så måste jag mot en sådan konklusion inlägga min protest; ty Kongl. Maj:ts förslag innehåller, att för hvarje mot skogsränta utbrutet stockfångstområde skulle upprättas en ordentlig hushållsplan, samt att, om sågverksegaren betalade all kostnad derför, han äfven skulle erhålla inkomsten; men att, om kostnaden drabbade kronan, den jemväl skulle draga vinsten. Att deraf draga den slutsatsen, att fördelarne skulle stanna på sågverksegarne, men kostnaderna på kronans sida, kan således icke vara riktigt.

Då, såsom jag redan sagt, Första Kammaren redan bifallit Utskottets förslag, och någon reservant deremot från denna Kammare icke antecknat sig, kan frågan icke få mera än en utgång; och jag har således icke något yrkande att framställa.

Herr Malmberg: För min del kan jag icke finna annat, än att Utskottets motivering vid denna punkt är ganska riktig; ty vid remissen af Kongl. Maj:ts proposition hade jag äran anförat, att jag ansåg, att privilegierade egare af sådan skog, hvarom här är fråga, skulle vara skyldige att upprätta hushållsplaner för densamma. De hafva nemligen egentligen ingenting betalt för den stora fördelen att få sig tilldelad stockfångst; och det är således icke för mycket begärdt, om de skulle åläggas att upprätta fullständiga hushållsplaner i detta fall. Sedan sådana blifvit upprättade, skulle det ligga i Kongl. Maj:ts eget skön att efter skogsstyrelsens hörande bestrida kostnaden för skogens indelning, mot det att staten finge öfvertaga det antal stockar, som öfverskjöte hvad den privilegierade innehafvaren hade rätt till. Samma förhållande borde äfven gälla för dem, som hafva fått privilegierad skog till bergsbruk.

Jag anser således, att det förslag, Särskilda Utskottet här framlagt, är riktigt, och jag anhåller om bifall till detsamma.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, bifölls punkten.

3:dje punkten.

Blef jemväl bifallen.

§ 9.

Föredrogs Lag-Utskottets utlåtande No 37, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande flottled.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan yttrade:

Grefve Sparre: Den ifrågavarande åtgärden att bereda flottled äfven i de strömmar, der den hittills icke funnits, anser jag vara af stor vigt; men det förslag, Utskottet i det afseendet framställt, är så inskränkt, att på det sättet ändamålet icke någonsin vinnes. Jag har tagit mig friheten att framhålla detta i min, betänkandet åtföljande, reservation, hvilken grundar sig på båda vattenrättskomitéernas utlåtanden, som anse, att sådana flottled bör kunna öppnas; och då dessutom Första Kammaren efter diskussion i ämnet har, med afslag å Utskottets förslag, godkänt denna reservation, som, enligt min öfvertygelse, leder till målet, så, för att icke spilla många ord på saken, då jag gissar, att Herrarne äro otålige, inskränker jag mig till att yrka, att Andra Kammaren instämmer med Första Kammaren i att antaga reservationen.

Herr Malmberg: Då jag är motionär i ämnet, men så liten tid af riksdagen återstår, så vill jag icke yttra mig vidare, än att jag ber att få instämma i den af Herr Grefve Sparre afgifna reservationen.

Herr Philipsson: Med afseende å den sena timma af riksdagen denna fråga förekommit och i betraktande af de glesnade lederna på Kammarrens bänkar, måste jag fästa de närvarande ledamöternes synnerliga uppmärksamhet på betänkligheten att inlåta sig på en sådan lagstiftning, som den reservationen åsyftar, helst densamma skulle medföra ett ingrepp i den enskilda eganderätten, som, efter min tanke, vore ganska betydligt. Jag ber att få erinra om Kongl. brefvet den 8 April 1811, hvilket talar endast om flottning i sådana vattendrag, hvarest flott- och farleder förut varit och vara böra, men uttryckligen innehålla dessa ord, hvilka återfinnas å utlåtandets första sida: "men hvad åter beträffar sådana enskilda vattendrag, der flott- och farled förut icke varit, och hvarest, vid uppkommande rüttegång, jord- och strandegare icke eller med stöd af lag och författningar åläggas kan, att sådana tillåta och öppna hålla, så ankommer på öfverenskommeiser med egarne till samma vattendrag, om och med hvad vilkor de till flottning och transport måge få nyttjas." Här afses nu i reservationen helt enkelt att öfverflytta prövningsrätten i detta hänseende till Konungens Befallningshafvande, utan att ens i fråga sätta någon ersättning för det intrång, som kan ega rum i de enskilda vatten-

dragen. Om flottled der öppnas, kan den enskilda egaren måhända lida intrång i sin rätt att begagna fisket, ehuru eganderätten till vattnet är honom tillförsäkrad i 12 Kap. 4 § Jordabalken, oaktadt hvilket stadgande Riksdagen nu skulle genom en hastig lagstiftningsåtgärd uttala den grund-säsen, att den enskilda eganderätten icke gäller något, då fråga är om det allmänns nytta. Utskottet har velat gå en medelväg och föreslagit, att allmän flottled i de vattendrag, der den ej redan finnes men af behovet påkallas, må kunna anläggas och begagnas enligt de i afseende å jords eller lägenhetens afstående för allmänt behof eller dess begagnande endast för utläggning af elektriska ledningstrådar stadgade grunder, och man har gått så långt, att man velat öfverflytta pröfningsrätten i detta fall på Konungens Befallningshafvande i stället för Kongl. Maj:t. Jag hemställer, om detta icke är allt, hvad i detta fall kan begäras; och jag motsätter mig bestämdt den ytterlighet, som reservationen innehåller. Hvad dessutom den omständigheten, att Första Kammaren bifallit reservationen, beträffar, så vill jag upplysa, att ett sådant beslut fattats med 24 röster mot 21, således i närvaro af omkring $\frac{1}{3}$ af Kammarens personal. Jag frågar, om det i sådant förhållande kan vara skäl att bifalla reservationen. För min del yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Här är verkligen icke fråga om något ingrepp i eganderätten, hvilken, derest reservationen bifalles, bibehålles alldeles oförkränkt; men frågan gäller, huruvida rinnande vatten böra anses utgöra föremål för eganderätten. I alla strömmar, der flottled och farled förut varit öflig, enligt Kongl. brefvet den 8 April 1811, skola de äfven fortfarande bibehållas; men kommunikationerna förbättras, och man är redan betänkt på att öka dem på hvarje handa sätt. som hittills icke blifvit använda. I öfverensstämmelse härmed hafva på senare tider författningar blifvit vidtagna, hvarigenom möjliggöres, att äfven, med fränträdande af eganderätten anlägga nya vägar för samfärdselns behof. Jag får upplysa, att de båda vattenrättskommittéerna, hvilka angående detta ämne varit tillsatta, hafva enstämmigt och, utan att någon reservation deremot blifvit anförd, tillstyrkt, att flottled må begagnas äfven, uti de strömmar, der den icke varit inrättad före år 1811. Jag upprepar ännu en gång, att här icke är fråga om att taga en tum från någon människas eganderätt, utan att det här endast gäller, huruvida det skall vara hvarje strandegare tillåtet att preja sina medmänniskor och af dem begära hvilka summor som helst för tillåtelse att begagna sig af rinnande vatten. Jag antager t. ex., att en ström löper fram på en sträcka af ett par eller tre mil, och att hvarenda strandegare har rättighet att säga stopp åt dem, som vilja begagna sig af denna flottled. Nu händer emellertid att, sedan man kommit öfverens med alla öfriga strandegare angående rättigheten att begagna denna flottled, den siste af strandegarne säger nej och på sådant sätt prejar åt sig hundra, ja tusentals riksdaler, ty så mycket kan det stundom vara värdt att få slippa fram genom flottleden. Kan en sådan lag anses vara riktig, endast derföre att den grundar sig på ett så gammalt Kongl. bref som det nyss nämnda af år 1811, om hvilket man för öfrigt ej så noga känner, huruvida det tillkommit genom Riksdagens lagstiftning eller blott genom en Kongl. resolution.

Då nu de båda vattenrättskomitéerna hafva tillstyrkt och Högsta Domstolen, vid granskning af lagförslaget, i denna del icke haft något att invända mot antagandet af en lag i det syfte reservationen innehåller, då Första Kammaren efter diskussion bifallit samma reservation, så tror jag, att flottningens anhängare icke böra hafva något emot att lemna sitt bifall till mitt förslag, angående antagandet, hvaraf önskuingar från flera orter framträdt, icke blott från Norrland utan äfven från Calmar och Elfsborgs län. Det kan väl icke förefalla underligt, att Konungens Befallningshafvande skulle ega att reglera dessa förhållanden på samma sätt, som han redan gör i afseende å öfriga floder, på hvilka tusentals timmerstockar flottas fram. Vid sådant förhållande torde väl Konungens Befallningshafvande böra reglera flottningen i de mindre vattendragen. Jag tror detta vara så billigt begärtdt, att jag ber Herrarne icke låta skrämman sig från att antaga denna reservation, hvartill jag fortfarande yrkar bifall.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Då Grefve Sparre nyss bad oss att icke låta skrämman oss från att antaga hans reservation, så får jag i min ordning bedja Herrarne att icke af Grefve Sparres anförande låta skrämman sig från att antaga Utskottets förslag. Grefve Sparre påstod visserligen, att genom bifall till hans reservation, icke något ingrepp i eganderätten skulle komma att ske; men jag frågar, om det icke verkligen kan kallas för ett intrång i eganderätten, ifall det genom lag bestämmes, att min granne, mig oåtspord, skall ega rättighet att begagna sig af ett rinnande vatten, som är min enskilda egendom och hvartill eganderätten icke kan blifva mig bestridd. Om man t. ex. vill anlägga en väg öfver mitt ego-skifte, så eger jag att derföre erhålla godtgörelse efter expropriationslagen; på samma sätt bör väl äfven ske i detta fall. Grefve Sparre har utan tvifvel med sitt förslag åsyftat att lägga hela makten i detta fall i Konungens Befallningshafvandes händer. För min del tror jag det icke vara skäl att göra denna makt större än den redan är, och jag kan icke finna det vara rimligt att, då numera endast $\frac{1}{4}$ af denna Kammares och blott $\frac{1}{3}$ af Första Kammares ledamöter äro kvar vid riksdagen, detta ringa fåtal skall fatta beslut i en sak, som så djupt ingriper i eganderätten; ty, huru advokatoriskt man än må tolka det lagförslag, som innehålles i reservationen, innefattar det dock ett stort ingrepp i eganderätten.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Philipsson: Jag ber endast att mot Grefve Sparres senaste anförande få åberopa 12 Kap. 4 § Jordabalken, hvars 1 punkt lyder sålunda: "Är å, sjö eller sund sidolångs byar emellan, egen då hälft hvardera". Detta måtte väl bevisa, att strandegaren äfven eger vattnet, och är det då icke ett intrång i hans eganderätt, då han får sig ålagdt att mot sitt bestridande tillåta flottning af timmer i detta vatten. Hafva vi icke hört, att timmer ofta flyter upp på stränderna och skadar växande gröda; redan häraf bevisas, att eganderätten kan lida genom att tillåta dylik flottning. Hvad de begge vattenrättskomitéernas utlåtanden i ämnet

beträffar, så tror jag det icke vara skäl att nu inlåta sig i närmare ordande angående deras åtgörande i saken

Jag vill icke heller försöka att vederlägga hvad Grefve Sparre nyss yttrat, ty Kongl. Maj:t skall troligen sjelf taga saken i närmare öfvervägande och öfverlemna åt Lagberedningen hvad som bör läggas till grund för lagstifningen i denna del; och att Kammaren skall hafva något skäl att motsätta sig en sådan åtgärd, kan jag icke föreställa mig. På det att Utskottet i denna sista stund af riksdagen icke måtte nödgas göra någon sammanjemkning, i händelse Kamrarne fatta olika beslut i ämnet, vill jag nu ändra mitt förra förslag derhän, att jag yrkar rent afslag å Utskottets förslag. Vid närmare begrundande anser jag nemligen detta vara lämpligast, sedan Första Kamraren bifallit Grefve Sparres reservation, och jag dessutom icke tror, att frågan kan förlora något på att hvilas till nästa riksdag.

Grefve Sparre: Då den siste talaren genom att citera en paragraf utur Jordabalken ville bevisa att strandegaren har eganderätt till omgifvande vatten, så får jag till svar härå nämna, att jag alldeles icke bestridt detta; men jag ber att få fråga den ärade talaren, om han, oakadt denna paragraf finnes i lagen, någonsin sett att icke flottled och farled finnas i många åar och att således, ehuru lagen säger att strandegaren äfven eger hälften af vattendraget, detta icke utgör hinder för andra att begagna sig af en flottled. Här är icke fråga om att göra någon inskränkning i eganderätten, utan blott om medgifvande att till allmän nytta begagna sig af ett rinnande vatten. Den föregående talaren ville icke inlåta sig på att vederlägga de båda vattenrättskomitéernas utlåtanden i frågan. Nej, det tror jag mycket väl, ty det försöket torde nog blifva honom omöjligt att gå i laud med. Denna fråga har under många år varit å bane, och man har från många landsorter väntat på några åtgärders vidtagande i denna sak. Nu har Utskottet slutligen funnit, att i denna liksom i den s. k. dikesfrågan det icke längre går an att låta folk vänta på en lag, som redan för omkring 10 år sedan varit utarbetad. Skola vi då nu ytterligare säga nej till ett lagförslag, som går i den rätta riktningen. Man har visserligen sagt, att genom bifall till detta lagförslag så förskräckligt stora olägenheter, för att icke säga olyckor, skulle drabba jordegare; men sådana olägenheter finnas ju redan nu på många ställen, der flottled är öppen.

Slutligen har en talare påstått, att genom bifall till min reservation all makt i detta hänseende komme att läggas i Konungens Befallningshafvandes händer. Jag försäkrar, att detta uppgörande af flottleder är ett bland de värsta arbeten som Konungens Befallningshafvande har sig ålagdt. Jag kan sålunda icke på något sätt eftersträfvat den lyckan att få detta bestyr på min lott; men Konungens Befallningshafvande har redan nu genom ofvan nämnda författning af år 1811 rättighet att bestämman, under hvilka vilkor och garantier flottled må begagnas. När således redan nu denna myndighet eger att bestämman i vissa hithörande fall, hvarföre skall den då icke äfven få bestämman ersättning åt de jordegare, som kunna komma att lida intrång genom att hålla flottled öppen. Jag har ansett det vara nödigt att framhålla denna fråga, hvilken under

flera riksdagar varit väckt, men hvilken hittills stått stilla i afvakten på vattenrättskomitéernas förslag till lösning af densamma. Då nu detta kommer att dröja, så är frågan, huruvida Kamraren kan stå till svars med att ännu på obestämd tid uppehålla en lagstifning, som allmänt erkännes vara välbehöflig. Den siste talaren sade, att saken bör bero på Kongl. Maj:ts ompröfning. Ja, den framställning vi nu i ämnet möjligtvis komme att göra, kommer också att bero på Kongl. Maj:ts pröfning, och jag är öfvertygad om att denna pröfning kommer att ske med ledning af de upplysningar, som stå Kongl. Maj:it till buds, hvarföre jag ock tror att vi med fullt lugn kunna fatta vårt beslut i ämnet och sedermera öfverlemnna ärendets slutliga afgörande till Kongl. Maj:it.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Det förefaller mig besynerligt, att Grefve Sparre, som förklarar att denna fråga så länge stått på dagordningen, och att han med ifver arbetat på dess lösning, nu icke ingått på Utskottets mening. Det synes mig nästan, såsom om han, genom att hafva framställt sin reservation, velat på obestämd tid uppskjuta ärendets slutliga afgörande. Utskottets förslag skiljer sig nemligen icke på annat sätt från reservantens, än att det vill öfverlemnna regleringen af denna sak åt en särskild nämnd, under det att, enligt reservantens förslag, samma uppdrag skulle öfverlemnas åt Konungens Befallningshafvande. Denna obetydliga skilnad borde väl icke afskräcka Grefve Sparre från att biträda Utskottets förslag, så vida han nemligen icke lade stor vikt vid att denna reglering öfverlemnades i Konungens Befallningshafvandes händer. För min del vill jag icke medgifva något sådant, ty erfarenheten har tvärtom visat, att Konungens Befallningshafvandes åligganden snarare böra minskas än ökas. Grefve Sparre yttrar äfven, att genom bifall till hans reservation icke någon inskränkning i eganderätten komme att ske. Såsom jag redan förut visat, kommer just på detta sätt eganderätten att lida. Jag afstår från mitt förra yrkande och yrkar, i likhet med Herr Philipsson, rent afslag å utlåtandet, på det att icke Utskottet måtte nödgas åstadkomma en sammanjemkning af de begge Kamrarnes olika beslut i ämnet; hvarjente jag ock föreställer mig, att nästkommande riksdag frågan skall framkomma i ett sådant skick, som bättre än nu möjliggör dess lösning.

Herr Liss Olof Larsson: Jag begärde ordet för att instämma i det af Grefve Sparre framställda yrkande. Jag får härvid anmärka, att, så vidt jag känner den ort jag tillhör, så är derstädes behovet temligen allmänt att få dessa förhållanden med vattendragen ordnade, ty det nuvarande tillståndet i detta fall är ett oeffterättlighetsstillstånd. Man säger, att, genom bifall till förslaget, en betänklig inskränkning i jordegares eganderätt skulle uppkomma. Men måne icke nuvarande förhållanden också inkräkta på den enskildes rätt? Jo, visserligen! Hos oss, der, i stället för så kallade laga skiften, storskiften öfvergått hela socknar i ett sammanhang, har vid graderingen af skogsmarken icke något värde åsatts de öfver skogsmarken framrinnande vattendragen, emedan de vid den tiden icke egde något värde såsom flottled, då skogen vanligast fick ruttna ner

på stället, men sedan genom de höga trävaruprisen skogen fått ett högre värde. har man sökt tillgodogöra sig den mogna skogen, hvilket icke kunnat ske på annat sätt, än att man gjort vattendragen flottbara; när nu en nedanför liggande skogsegare, som med sitt skifte stöter emot ett vattendrag, kan förmena all flottning af ofvanför liggande virke, så finner man lätt, hurusom denne har i sin makt att göra skogen nära nog värdelös för de öfriga; är icke också detta ett ingrepp i eganderätten?

Jag tror det vara nödvändigt att få dessa förhållanden på något sätt reglerade, ty nu händer det ofta att enskilda jordegare, som för eget behof vilja flotta timmer — att icke tala om holag — köpt sig rättighet till flottning af de flesta strandegarne, men likväl icke lyckats få begagna hela flottleden, derföre att någon krångelmakare, som tillhandlat sig för en ringa spottstyfver strandrätten till någon del af vattendraget, på detta sätt söker tillpreja sig en oskäligt hög betalning eller ock tvingar de öfriga att, till pris som han bestämmer, till honom försälja sina skogar, emedan de icke kunna tillgodogöra sig dem. Jag föreställer mig att, om Konungens Befallningshafvande skulle erhålla den makt i detta hänseende, hvilken afses med reservationen, denna myndighet skulle komma att tillse att icke någon skada komme att tillskyndas strandegarne i afseende å deras rättigheter. Så sker nu, när Konungens Befallningshafvande reglerar, och bolag, som velat begagna sig af vattendragen, hafva fått ställa borgen för den skada, som derigenom möjligen komme att drabba jordegare, eller ock hafva de på annat sätt förbundet sig att hålla strandegarne skadeslösa för detta intrång i deras eganderätt. Vi hafva för icke längesedan antagit en ny dikeslag, hvars bestämmelser äfven till en del utgöra ett intrång på eganderätten, ty den lagen tvingar mig ju att upptaga dike öfver mina egor, äfven om diket endast afser att gagna andra jordegare. Då jag nu anser reservantens förslag icke innehålla större vådor i detta hänseende, så yrkar jag till detsamma bifall.

Herr Magnus Jonsson: Såsom synes af reservationen, har jag instämt med Grefve Sparre. Jag ber att få tillkännagifva för Kammararen, att jag tror mig ega någon kännedom i förevarande fråga, enär i min hemort redan för omkring 20 år sedan en flottled af Konungens Befallningshafvande blifvit öppnad och derefter till allmänt bruk begagnad; och jag har verkligen icke förspott att till följd deraf några missförhållanden uppstått, annat än möjligen någon gång någon liten tvist om på hvilka tider af året denna flottled skulle hållas öppen. Denna flottled är i Ijusne ström, och tvisten afgjordes, på det sätt att flottningen för fiskets skyddande inskränktes under fiskens lektid. Jag är af den öfvertygelse att, så framt man tänker på att å skogsprodukterna bereda något verkligt värde, det så väl för den enskilde som för staten är nödvändigt att så ordna denna sak, att virket obehindrat kan fraktas utefter våra flottleder. Enligt nu gällande lag är det alldeles klart, att strandegarne, om de så vilja, kunna stänga en flottled. I min hemtrakt hände t. ex. vid ett tillfälle, att en hel kommun framställde ansökan om att få flottled öppnad uti en stor ström eller å; men förhållandet var sådant, att denna ström gick ungefär en half mil genom en annan socken, hvarest endast

obetydligt af skog fanns. Strandegarne i denna sistnämnda socken tänkte nu preja åt sig så hög betahning som möjligt för tillåtelsen att begagna vattendraget till timmerflottning, hvarföre de ock vägrade de ofvanför boende skogsegarne flottning. Jag har till och med haft personlig erfarenhet om, huru härvid tillgår, emedan jag varit med om att verkställa syn öfver den förmenta skada, som vid timmerflottning anses hafva drabbat strandegare, och jag kan försäkra Herrarne att skadan vid detta tillfälle af strandegarne sjelfva uppgafs till flere 100 procent högre värde än det verkliga. På andra ställen åter hafva öfverenskommelser skett mellan strandegarne och dem, som önskat begagna flottleden, och äfven vid sådana tillfällen har jag funnit, att mången strandegare betingat sig allt för stora fördelar i detta fall. Nu kan man tänka sig hvilka olägenheter kunna uppstå enligt nuvarande lag, då en person kan köpa ett hemman nära utloppet af ett vattendrag endast för att stänga detsamma och neka skogsegare att der komma fram med sitt timmer, så vida de icke låta preja sig på oerhörda utgifter för rättighet att begagna farleden. Äfven ett annat missförhållande i samma väg kan jag omnämna: Vid ett tillfälle utbjöds till salu från en af statens skogar en stor massa timmer, men der infann sig icke mer än en enda spekulant, och detta just därför, att man på förhand kände till att denne ende spekulant hade köpt sig strandrätt invid vattendraget, just för att hindra all konkurrens; han fick naturligtvis virket, men till så lågt pris, att staten gjorde en stor förlust. Kan man säga att detta är ett rättsförhållande, som lämpar sig efter nuvarande tiders kraf? Nu har Utskottet föreslagit, att allmän flottled må kunna exproprieras efter samma lag som gäller angående utläggning af elektriska ledningstrådar; men jag hemställer, huruvida jordegarne skulle finna sig belättna med att, på samma gång man på detta sätt exproprierade en viss del af deras mark, man äfven frantog dem det auvärdande vattendraget, hvaraf hemmansegaren ganska ofta har stort behof i närheten af sin bostad. Jag kan aldrig föreställa mig, att jordegaren skulle blifva belåten med att expropriationslagen på detta sätt skulle tillämpas.

För öfrigt vill jag icke längre uppehålla Kammarens tid utan inskränker mig till att yrka afslag å Utskottets hemställan samt bifall till Grefve Sparres reservation.

Herr *Edström* förenade sig uti Herr Magnus Jonssons yttrande.

Herr Carl Ifvarsson: Jag vill icke bestrida, att ju icke en lag i ämnet behöfves, men jag får bekänna, att hvarken Utskottets förslag eller reservationen i sådant afseende äro för mig tillfredsställande. Jag föreställer mig, att pröfningsrätten i detta fall icke lämpligen kan läggas hvarken i Konungens Befallningshafvandes eller i Kongl. Maj:ts händer, utan att, då väl en undersökning skall ega rum innan pröfningen sker, en sådan rätt bör öfverlemnas till domstolen i orten; och detta så mycket hellre som domare och nämnd, hvilka väl äro de lämpligaste att verkställa undersökningen, på samma gång kunna bestämma den skadesersättning, som bör den enskilde jordegaren tillkomma. Då emellertid en sådan lag nu icke kan åstadkommas, så förenar jag mig med de talare,

som yrkat afslag å Utskottets förslag, hvilket beslut jag tror vara det bästa, som vi för närvarande kunna fatta.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit gjorda, gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter, enligt nyss omförmälda yrkanden, dels på bifall till det förslag, som Grefve Sparre i sin vid utlåtandet fögade reservation framställt, och dels på afslag å Utskottets förslag; och fann Herr Talmannen ja vara öfvervägande för Grefve Sparres mening. Som emellertid votering blef begärd, skedde, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, uppsättning, justering och anslag af en omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som vill att Kammaren, med afslag å hvad Lag-Utskottet hemställt i utlåtandet N:o 37, skall bifalla det förslag, som finnes intaget i Grefve Sparres vid utlåtandet fögade reservation,

röstar ja;

Den, det ej vill,

röstar nej;

Vinner nej är Utskottets hemställan afslagen.

Omröstningen företogs och visade 27 ja mot 30 nej; hvadan Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets nedannämnda utlåtanden:

N:o 38, i anledning af väckta motioner angående dels utarbetande af ny lag rörande vattenrätten och dels ändring i gällande bestämmelser i fråga om skyldigheten att hålla damlucka öppen;

N:o 39, i anledning af väckta motioner åsyftande begränsning af den kommunala rösträtten på landet;

N:o 40, i anledning af väckt motion om tillägg till 7 § 1 mom. i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

N:o 41, i anledning af väckta motioner om ändringar i Kongl. förordningen om landsting den 21 Mars 1862;

N:o 42, i anledning af väckt motion om användande af klockarelöner på landet till förmån för folkskolan;

N:o 43, i anledning af väckt motion angående inteckning i jernväg med vissa tillhörigheter; och

N:o 44, i anledning af väckt motion om ändring i gällande föreskrifter angående sättet för fullföljande af talan emot häradsrätts dom i civila mål.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

§ 12.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 77, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående den beskattning, som, i följd af tackjernstiondens upphörande, bör bergslagera i riket påföras;

N:o 78, angående skjutsväsendet; samt

N:o 79, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

§ 13.

Anmälades och bordlades följande inkomna ärenden:

Stats-Utskottet memorial N:o 102, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets i memorial N:o 96 framställda förslag till en § i Riksgälds-kontorets reglemente; äfvensom

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 4, angående arvode åt sekreteraren hos Utskottet.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 4 e. m., men sammankommo åter.

Kl. 8 e. m.

Herr vice Talmannen ledde Kammarens förhandlingar.

§ 14.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser, afgifna

af *Stats-Utskottet*:

N:o 88, med tillägg till 1874 års riksstat samt riksstat för år 1875;

af *Bevillnings-Utskottet*:

N:o 85, angående stämpelpappersafgiften; och

N:o 86, angående allmänna bevillningen;

af Sammansatta *Banko- och Lag-Utskottet*:

N:o 80, om ett tillägg till lagen för Rikets Ständers Bank rörande bankens reservfond; och

N:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående ändringar i lagstiftningen för enskilda sedelutgifvande banker m. m.;

af *Banko-Utskottet* :

N:o 82, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning;

N:o 84, angående Riksbankens förhållanden till statsverket och myntverket i fråga om myntväsendet;

N:o 89, om utfärdande af ny instruktion för Riksdagens revisorer af Riksbanken; och

N:o 90, om utfärdande af ny instruktion för Riksdagens revisorer vid Riksbankens afdelningskontor i orterna;

samt af *Särskilda Utskottet* :

N:o 91, rörande ändringar i Kongl. förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857;

N:o 92, angående ändring i allmänna lagens stadganden om skogsåverkan; och

N:o 93, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om beställs- och sågverksskogar.

Äfvenledes föredrogs och godkändes Banko-Utskottets förslag till Riksdagens skrivelse (N:o 83) till banko-fullmäktige med öfverlemnande af bankoreglementet.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes Särskilda Utskottets memorial N:o 14 i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 11 rörande Kongl. Maj:ts proposition den 20 sistlidne Mars, i hvad den angår lagstiftning om enskildes skogar.

§ 16.

Herr Gumælius begärde ordet och yttrade: Då vår tid för ögonblicket är så rymlig och oupptagen tillåter jag mig till Herrar Kanslideputerade göra en vördsam framställning. Det är sannolikt att vi i år få fem delar af protokoll från Andra Kammaren. Af gammalt vet jag, att våra notarier anstränga sig till det yttersta för att få protokollen färdiga till riksdagens slut eller omedelbart derefter. Men derefter plägar det alldeles icke gå så fort med tryckningen. Om emellertid Kanslideputerade vidtoge energiska åtgärder, föreställer jag mig att det ej vore omöjligt att t. ex. genom att bortackordera ett protokollsbands tryckning till en annan boktryckare än den, som håller på med det öfriga, något påskynda tryckningen af protokollen. Önskligt vore om tillika kunde träffas sådan anordning, att registret möjligast samtidigt med protokollstryckningen upp-

sattes. Jag hoppas visserligen icke att se Kammarens protokoll färdigtryckt på de 3 eller 4 dagar efter riksdagens slut, om hvilka härom aftonen talades, men vi kunde möjligen få det hela färdigt i Juni eller åtminstone i Juli månad.

Det är endast för att göra denna framställning till Herrar Kanslideputerade, till den kraft och verkan den kan hafva. som jag tagit Kammarens lediga tid i anspråk.

Herr Sjöberg: I anledning af Herr Gumælii till Kanslideputerade ställda uppmaning, anser jag mig böra fästa uppmärksamheten i främsta rummet derpå, att Kanslideputerades funktion naturligtvis upphör i och med riksdagens slut, och att därför, då Riksdagen efter all anledning kommer att avslutas nästa Fredag, man svårigen kan medhinna att till den tiden vidtaga en anordning i det syfte, han angaf. Jag bör tillika anmäla, att under förliden vecka och på förslag af den boktryckare, som åtagit sig tryckningen af Andra Kammarens protokoll, fråga uppstått om en sådan fördelning af detta arbete, att fjerde delen af nämnda protokoll skulle tryckas samtidigt med den tredje, genom hvilken åtgärd tryckningens avslutande skulle något påskyndas. Hvad registrets upprättande angår, så pågår detta i samma mån, som tryckningen hinner verkställas. Och förr än denna blifvit fullbordad, kan detsamma naturligtvis icke avslutas. Det torde vara allmänt känt, att boktryckerierna i Stockholm hafva under senare delen af förra året och början af detta varit öfverhopade af göromål, och till följd deraf lärer det väl också blifva svårt att för närvarande utfinna någon åtgärd till riksdagstryckets fullständiga avslutande så snart som önskligt vore. Hvad på oss representanter, som kvarstanna i hufvudstaden, ankommer, skola visst icke välvilliga anmaningar till arbetets påskyndande, lika litet nu som tillföre, uteblifva. Men stora svårigheter möta för närvarande att ernå det af oss alla eftersträfvade målet; och jag får säga att Herrarne må icke göra sig för stora förhoppningar i det hänseendet.

Sedan denna öfverläggning förklarats slutad, åtskildes Kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m.

In fidem
H. Husberg.